A

BIJLAGE A

EISEN VAN HET GUNNINGSCRITERIUM CO_2-PRESTATIE-LADDER 4.0

Inleiding 30
Leeswijzer 30

DEEL 1

1 Onderwerp en toepassingsgebied 31

2 Normatieve verwijzingen 31

3 Termen en definities 31

4 Context van het project 38
4.1 De grenzen van het project 38
4.2 Inzicht in wettelijke verplichtingen 39
4.3 Energie- en CO_2-managementsysteem 39

5 Leiderschap 39
5.1 Leiderschap en betrokkenheid 39
5.2 Energie- en CO_2-beleid 40

6 Planning 40
6.1 Acties om risico's en kansen op te pakken 40
6.2 Doelstellingen en de planning om ze te bereiken 40

7 Ondersteuning 41
7.1 Middelen 41
7.2 Sleutelpersonen en hun competentie 41
7.3 Wat opdrachtnemer moet documenteren 42

8 Uitvoering 44

9 Monitoren, meten, analyseren en evalueren 44
9.1 Algemeen 44
9.2 Datakwaliteitsmanagementplan 44
9.3 Vereisten rapportage emissie-inventaris project 45
9.4 Het gebruik van CO_2-emissiefactoren 46
9.5 Interne audit 47
9.6 Directiebeoordeling 48
9.7 Externe audit 48

10 Verbetering 49

DEEL 2

CO_2-Ambitieniveau 1 50
CO_2-Ambitieniveau 2 54
CO_2-Ambitieniveau 3 61

INLEIDING

De CO_2-Prestatieladder wordt in deze aanbesteding gebruikt als gunningscriterium. De kern van het gebruik van de CO_2-Prestatieladder als gunningscriterium in aanbestedingen is dat inschrijvers gunningvoordeel krijgen voor CO_2-reductie op *project* niveau. Dit kan op twee manieren worden aangetoond:

- **Mogelijkheid 1: Projectverklaring**
  De *opdrachtnemer* toont specifiek op projectniveau met een *projectverklaring* aan dat hij (projectspecifiek) voldoet aan het *CO_2-Ambitieniveau* waarmee hij/zij zich heeft ingeschreven. De Eisen van het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0* (dit document) bevat alle voorwaarden en eisen waaraan een *opdrachtnemer* op het aangeboden *CO_2-Ambitieniveau* moet voldoen om voor een *project* een *projectverklaring* te kunnen behalen.
- **Mogelijkheid 2: CO_2-Prestatieladdercertificaat**
  De *opdrachtnemer* beschikt over een *CO_2-Prestatieladdercertificaat*. Het *CO_2-Prestatieladdercertificaat* is een bewijs van certificering op basis van *Handboek CO_2-Prestatieladder 4.0*. Hiermee toont de *opdrachtnemer* aan dat de gehele organisatie CO_2-bewust handelt, ook in de *projecten* die de organisatie uitvoert, waarbij hij/zij het *CO_2-Prestatieladdercertificaat* kan gebruiken als onderbouwing van het *CO_2-Ambitieniveau* waarmee hij/zij zich heeft ingeschreven op het gunningscriterium CO_2-Prestatieladder. Als de *opdrachtnemer* beschikt over een *CO_2-Prestatieladdercertificaat*, dan ligt daarin de verplichting besloten dat hij het *project* uitvoert volgens de eisen die in dit document worden gesteld. De *certificerende instelling* of de *aanbesteder* verifiëren dit.

LEESWIJZER

Dit document bevat alle eisen die horen bij de verschillende *CO_2-Ambitieniveaus* van het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0*. Het document bestaat uit twee delen. Deel 1 bevat algemene definities en eisen die op elk *CO_2-Ambitieniveau* gelden. Deel 2 bevat de eisen per *CO_2-Ambitieniveau*. Deze *CO_2-Ambitieniveaus* corresponderen met verschillende treden van de CO_2-Prestatieladder (zie Figuur 1) die beschreven zijn in het *Handboek CO_2-Prestatieladder 4.0*.

GUNNINGSCRITERIUM CO_2-PRESTATIELADDER 4.0		HANDBOEK CO_2-PRESTATIELADDER 4.0
CO_2-Ambitieniveaus	⟷	**Treden CO_2-Prestatieladder 4.0**
CO_2-Ambitieniveau 1	⟷	CO_2-Prestatieladdercertificaat trede 1
CO_2-Ambitieniveau 2	⟷	CO_2-Prestatieladdercertificaat trede 2
CO_2-Ambitieniveau 3	⟷	CO_2-Prestatieladdercertificaat trede 3

Figuur 1 Relatie tussen CO_2-Ambitieniveaus gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0 en treden van de CO_2-Prestatieladder 4.0

DEEL 1

1 ONDERWERP EN TOEPASSINGSGEBIED

In dit document staan de eisen, criteria en toelichtingen om een *energie- en CO_2-managementsysteem* van een *project* in te richten, te implementeren, onderhouden en verbeteren. Het doel van de CO_2-Prestatieladder is dat energie- en CO_2-reductie een blijvend onderdeel zijn van de *opdrachtnemer* in de strategie, het beleid en het handelen met betrekking tot het *project*.

2 NORMATIEVE VERWIJZINGEN

Voor een overzicht van normatieve verwijzingen wordt verwezen naar het *Handboek CO_2-Prestatieladder 4.0*. Bij normen en standaarden met een publicatiejaar is alleen de benoemde versie van toepassing[2]. De elementen uit deze normen en standaarden die relevant zijn voor het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0* worden toegelicht bij de eisen. Het is daarom in principe niet noodzakelijk de normen en standaarden te downloaden en/of aan te schaffen.

3 TERMEN EN DEFINITIES

In onderstaande lijst zijn de belangrijkste begrippen gedefinieerd, zoals die in het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0* staan. Bij sommige begrippen staat tussen haakjes de afkorting, een alternatieve term of de Engelse vertaling als deze in de praktijk veel gebruikt worden. Als de definitie gebaseerd is op een externe bron staat die erbij.

Aanbesteder een staats-, regionale en lokale overheidsinstantie, publiekrechtelijke instelling of samenwerkingsverband die bestaat uit één of meer overheidsinstanties of één of meer publiekrechtelijke instellingen. Let op. In deze handreiking wordt de aanbestedende dienst ook wel aangeduid als opdrachtgever.

Aardopwarmingsvermogen (Global Warming Potential of GWP-100) (Bron: IPCC) Een factor die over een periode van 100 jaar de stralingsforcering geeft van één eenheid van een bepaald niet-CO_2 broeikasgas vergeleken met één eenheid CO_2 (Dit is de mate van schade aan de atmosfeer). De eenheid voor *aardopwarmingsvermogen* is *CO_2-equivalent*. Voor accurate waarden verwijzen wij naar het IPCC.

Afwijking (Bron: ISO 17021-1) De *opdrachtnemer* voldoet niet aan een eis. Afhankelijk van de ernst van de *afwijking* kan dit een belangrijke of minder belangrijke *afwijking* zijn.

Audit (interne en externe) (Bron: ISO 50001) Systematisch, onafhankelijk en gedocumenteerd proces om *auditbewijsmateriaal* te krijgen. Daarmee wordt objectief beoordeeld in welke mate aan de *auditcriteria* is voldaan. De *opdrachtnemer* zelf voert een *interne audit* uit of een externe partij doet dat

2 Omwille van de leesbaarheid zijn in de rest van dit document de publicatiejaren weggelaten.

namens de *opdrachtnemer*. Een *CI* voert een *externe audit* uit bij een *project*. ***Opmerking bij de term:*** *overal waar 'audit' staat wordt een externe audit bedoeld, tenzij nadrukkelijk wordt aangegeven dat het een interne audit is.*

Auditbewijsmateriaal (Bron: ISO 50001) Voor de *auditcriteria* relevante en verifieerbare registraties, feitelijke beweringen of andere informatie.

Auditcriteria (Bron: ISO 50001) Alle beleidslijnen, procedures of eisen die worden gebruikt als referentie waaraan *auditbewijsmateriaal* wordt getoetst.

Belanghebbende (Bron: ISO 50001) Persoon of organisatie die een besluit of activiteit kan beïnvloeden, door een besluit of activiteit kan worden beïnvloed, of zichzelf beschouwt als beïnvloed door een besluit of activiteit.

Biogene CO_2-emissies (direct en indirect) CO_2-emissies door het verbranden of oxideren van biogeen materiaal door menselijke activiteiten. Deze emissies zijn kort-cyclisch. Dat wil zeggen dat zij een cyclus van CO_2-emissie tot *CO_2-vastlegging* hebben binnen enkele eeuwen. Dit staat tegenover een cyclus van enkele miljoenen jaren (zoals bij verbranding van fossiele brandstoffen). *Biogene CO_2-emissies* kunnen optreden in de *waardeketen* (indirect) of als gevolg van het activiteiten binnen het *project* (direct). Bij *biogene CO_2-emissies* gaat het nadrukkelijk alleen om CO_2, dus niet om de niet-CO_2 *broeikasgassen*.

Broeikasgassen (Bron: ISO 14064-1) Gasvormig bestanddeel van de atmosfeer dat door de aarde, de atmosfeer en wolken uitgezonden straling in het infrarode spectrum absorbeert en terugkaatst. Een broeikasgas kan zowel van natuurlijke oorsprong zijn als afkomstig van menselijke activiteit. Het absorptievermogen van verschillende *broeikasgassen* wordt uitgedrukt in *aardopwarmingsvermogen*.

Certificerende instelling (CI) Een *certificerende instelling* voor de CO_2-Prestatieladder is een derde partij die bevoegd is om een certificering of *audit* uit te voeren, als onderdeel van het *certificeringsschema* CO_2-Prestatieladder. Voorwaarde voor deze bevoegdheid is een overeenkomst met SKAO en een relevante accreditatie door een nationale accreditatie-instantie. Alleen een *CI* die geaccrediteerd is voor het *certificeringsschema* CO_2-Prestatieladder kan een *audit* uitvoeren en een *projectverklaring* voor het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0* afgeven.

Certificeringsschema Alle normatieve documenten die nodig zijn voor het certificeren voor de CO_2-Prestatieladder: dit zijn de verschillende handboekversies CO_2-Prestatieladder 4.0 (deel 1 en deel 2), de certificatieregeling, de harmonisatiebesluiten, de auditdagentabel en eventuele later aan te wijzen overige normatieve documenten.

CO_2-Ambitieniveau Verschillende niveaus voor implementatie van CO_2-reductiemaatregelen in het *project* in termen van de daadwerkelijke CO_2-reductie, en in de volwassenheid waarmee het projectmanagementsysteem functioneert om dit te waarborgen. Inschrijvers op aanbestedingen kunnen zich hiermee onderscheiden op kwaliteit.

CO_2-bron (Bron: ISO 14064-1) Proces dat CO_2 laat vrijkomen in de atmosfeer.

CO_2-compensatie Het toe-eigenen van CO_2-reductie of *CO_2-verwijderingen* buiten de *waardeketen* van het *project*, door verhandelbare koolstofkredieten (carbon credits) te kopen, bijvoorbeeld voor de aanplant van bossen of investeringen in duurzame energieprojecten. CO_2-compensatie speelt geen rol bij het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0* en levert dus geen bijdrage aan het behalen van doelstellingen.[3]

CO_2-emissie-inventaris Een emissie-inventaris is een gekwantificeerde lijst van de CO_2-emissies en CO_2-bronnen van een *project*.

CO_2-equivalent (Bron: GHG Protocol Corporate Standard) De eenheid voor *aardopwarmingsvermogen* die wordt gebruikt om een niet-CO_2-broeikasgas te

3 De CO_2-Prestatieladder doet daarmee geen uitspraak over de maatschappelijke relevantie van CO_2-compensatie.

vergelijken met CO_2. ***Opmerking bij de term:*** *Overal waar in het gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0 de term CO_2 gebruikt wordt, moet gelezen worden: CO_2 inclusief de voor het project relevante niet-CO_2 broeikasgassen, uitgedrukt in CO_2-equivalenten, tenzij nadrukkelijk vermeld wordt dat het alleen CO_2 is.*

CO_2-Prestatieladdercertificaat Een document waaruit blijkt dat het *energie- en CO_2-managementsysteem* van een organisatie voldoet aan de eisen uit het *certificeringsschema* voor het op het certificaat vermelde niveau van de CO_2-Prestatieladder. Dit document is afgegeven door een daartoe erkende *certificerende instelling (CI)*.

CO_2-Prestatieladderprojecten Projecten van een organisatie waarbij de CO_2-Prestatieladder een rol heeft gespeeld in de aanbesteding. Het is niet relevant of het gunningvoordeel wel of niet doorslaggevend is geweest bij het verkrijgen van de opdracht, of op welke manier de CO_2-Prestatieladder in de aanbesteding is gevraagd.

CO_2-sink Het proces, de actie of het mechanisme waaraan de organisatie bijdraagt dat/die leidt tot *CO_2-verwijdering*. Hieronder valt bijvoorbeeld opslag van biogene CO_2 in de bodem of in materialen binnen de *waardeketen* van het *project*. Als dit buiten de *waardeketen* van de organisatie plaatsvindt, wordt dit gelijkgesteld aan *CO_2-compensatie*.

CO_2-verwijdering (negatieve CO_2-emissies of CO_2-vastlegging) (Bron: ISO 14064-1) De kwantificering van het vastleggen van CO_2 uit de atmosfeer binnen de *waardeketen* van het *project*.

Continue verbetering (Bron: ISO 50001) Zich herhalende activiteit om prestaties te verbeteren.

Corrigerende maatregel Maatregel om de oorzaak van een *afwijking* weg te nemen en om herhaling te voorkomen.

Directe relaties Organisaties in de *waardeketen* van het *project* waar de *opdrachtnemer* een contractuele relatie mee heeft zoals toeleveranciers, afnemers, klanten en opdrachtgevers.

Directiebeoordeling Beoordeling van een *energie- en CO_2-managementsysteem* door de *projectleiding* van het *project* om de blijvende geschiktheid, implementatie, adequaatheid, effectiviteit en doeltreffendheid van het systeem te garanderen.

Downstream emissies van een project Indirecte CO_2-emissies van een opgeleverd *project* of van verkochte producten en diensten als onderdeel van een *project*, hieronder vallen ook producten en diensten die worden gedistribueerd, maar niet verkocht (dus zonder betaling). Voor een *project* vallen hieronder de emissies die gerelateerd zijn aan *LCA*-fase B, C en D (EN 15804).

Emissies als gevolg van energieverbruik op een (het) project De CO_2-emissies die het gevolg zijn van het *energieverbruik op een project*.

Energie- en CO_2-beleid (Bron: ISO 50001) De intenties en richting van een *opdrachtnemer* ten aanzien van *energieverbruik* en CO_2-uitstoot van het *project* zoals formeel door haar *projectleiding* kenbaar gemaakt in onder andere het *Projectplan CO_2*.

Energie- en CO_2-managementsysteem (Bron: ISO 50001) Alle samenhangende of elkaar beïnvloedende elementen van een *opdrachtnemer* om binnen een *project* een *energie- en CO_2-beleid* en -doelstellingen vast te stellen, én de processen om die doelstellingen te bereiken.

Energiebeoordeling (Bron: ISO 50001) Analyse van *energie-efficiëntie*, *energiegebruik* en *energieverbruik* op basis van informatie. Daardoor identificeert de *opdrachtnemer* significant *energieverbruik* en kansen voor verbetering van de energieprestaties binnen het *project*.

Energiebalans Een gekwantificeerde lijst van alle gekochte, zelf opgewekte en verkochte energie en al het *finale energieverbruik* van een *project*. De lijst is uitgesplitst naar (groepen van) faciliteiten, systemen, processen of apparatuur, uitgedrukt in joule (kJ, MJ, etc.) of wattuur (kWh, MWh, etc.) binnen de periode van een jaar.

Energie-efficiëntie (Bron: ISO 50001) De verhouding tussen de verkregen prestatie, dienst, goederen of energie, en de energie-input.

Energiegebruik (Bron: ISO 50001) Het toepassen van energie.[4]

Energieverbruik (Bron: ISO 50001) De hoeveelheid gebruikte energie.[5]

Finale energieverbruik (eindverbruik van energie) Het *energieverbruik op het project* dat bestaat uit: de som van de energie die de *opdrachtnemer* voor het *project* heeft gekocht en zelf geproduceerd min de verkochte energie. Het gaat uitsluitend om brandstoffen en energiedragers die verbruikt worden voor energetische toepassingen, ongeacht het eigendom van terreinen, gebouwen, materieel en vaar-, voer- of werktuigen waar het verbruik plaatsvindt. Brandstoffen en energiedragers die verbruikt worden als grondstof (zoals aardolie voor asfaltproductie) vallen hierbuiten.

Energieverbruik op een (het) project Het *energieverbruik* voor transport van en naar de projectlocatie (*LCA* fase A4) en het *energieverbruik* op de projectlocatie (*LCA* fase A5).

Flexibiliteit in het energiesysteem Het vermogen om de elektrische productie of het elektrisch verbruik van een installatie of proces tijdelijk bij te regelen of op te slaan. Het doel is dat organisaties congestie tegengaan en/of het aandeel duurzame energie in het energiesysteem vergroten.

Garantie van Oorsprong (GvO) Een digitaal certificaat dat dient als bewijs dat de betreffende energiedrager (o.a. *groene stroom* en *groen gas*) een duurzame herkomst heeft. Eén GvO staat voor 1 MWh duurzaam opgewekte energie.

Grijze stroom Elektriciteit die geen *groene stroom* is.

Groen gas Gas uit biomassa dat is opgewaardeerd tot aardgaskwaliteit. Let op: dit is iets anders dan aardgas waarvan de CO_2-uitstoot gecompenseerd wordt met de aankoop van verhandelbare koolstofkredieten en er dus sprake is van *CO_2-compensatie*.

Groene stroom Elektriciteit uit hernieuwbare niet-fossiele bronnen die voldoet aan de criteria[6] voor duurzaamheid en additionaliteit die beschreven staan in Handboek 4.0 van de CO_2-Prestatieladder (eis 1.A.2/2.A.2/3.A.2.)

Gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0 Inzet van de CO_2-Prestatieladder als gunningscriterium voor de beste-prijs-kwaliteit-verhouding (BPKV) waarbij inschrijvers gunningsvoordeel krijgen op basis van hun CO_2 -Ambitieniveau.

Handboek CO_2-Prestatieladder 4.0 De norm waarin de eisen en voorwaarden staan voor certificaathouders om een *CO_2-Prestatieladdercertificaat* te behalen en te behouden.

Inschrijver Een *inschrijver* is een organisatie die werken, diensten en of leveringen aanbiedt in het kader van een aanbesteding. De *aanbesteder* koopt (verwerft) werken, diensten en of leveringen van inschrijvers. NB: In deze handreiking wordt na gunning de winnende *inschrijver* aangeduid als *opdrachtnemer*.

Kennisinstelling Organisatie die onafhankelijk en professioneel is en over relevante kennis over *LCA* en CO_2-uitstoot beschikt. Dit kan bijvoorbeeld een universiteit of adviesbureau zijn.

Korte termijn Een periode van 1 tot 3 jaar.

4 Bijvoorbeeld: een *project* gebruikt energie voor het verwarmen van een oven.
5 Bijvoorbeeld: een *project* verbruikt 10.000 kWh elektriciteit in een maand.
6 Deze criteria voor duurzaamheid en additionaliteit zijn aanvullend aan de definitie uit de EU-Renewable Energy Directive (en o.a. de Nederlandse Energiewet). Dit betekent dat stroom die in Europa 'groen' genoemd mag worden niet automatisch ook als *groene stroom* voor de CO_2-Prestatieladder geldt.

Levenscyclusanalyse (LCA) (Bron: EN 15804) Analyse van de potentiële milieueffecten (inclusief CO_2-uitstoot) van een product of activiteit gedurende de volledige levenscyclus. Binnen een *LCA* voor bouwwerken wordt doorgaans een onderscheid gemaakt per *projectlevensfase* in de levenscyclus:

- **Fase A1-3** Productiefase
- **Fase A4-5** Bouwfase
- **Fase B1-7** Gebruiksfase
- **Fase C1-4** Sloop- en verwerkingsfase
- **Fase D** Mogelijkheden voor hergebruik, terugwinning en recycling.

Lange termijn Een periode tot uiterlijk het jaar 2050.

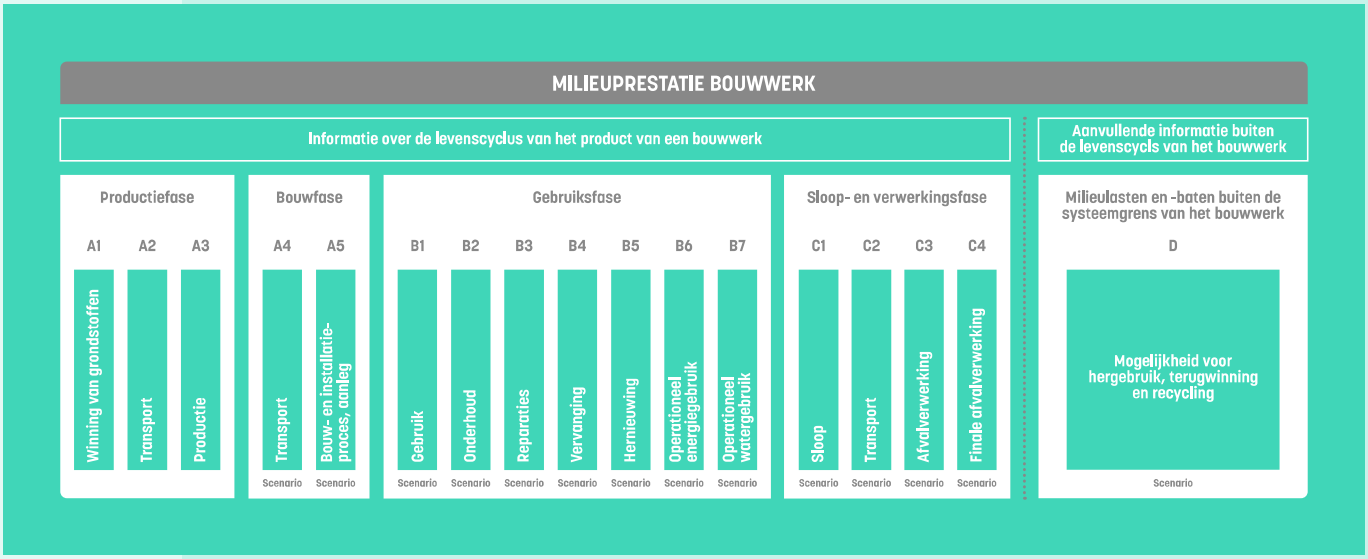
Markt-gebaseerde (market-based) methode voor elektriciteit (Bron: GHG Protocol Scope 2 Guidance) Een methode om de emissies van elektriciteitsgebruik van een *project* te kwantificeren. De methode gaat uit van de CO_2-uitstoot van de energieleverancier met wie het *project* (of de organisatie die het *project* uitvoert) een contractuele overeenkomst heeft. Deze uitstoot wordt eventueel verrekend met GvO's. Alle eisen aan elektriciteitsgebruik gaan uit van de markt-gebaseerde methode.

Materialiteit (Bron: ISO 14064-3) Het concept dat individuele onjuistheden, of meerdere onjuistheden samen, invloed kunnen hebben op besluiten van interne- en externe belanghebbenden. Onjuistheden worden gedefinieerd als fouten, weglatingen, onjuiste weergaven of verkeerde voorstellingen van zaken. Of iets materieel is, is een geval van expert judgement.

Materiële emissies en materieel energieverbruik Als *materialiteit* betrekking heeft op emissies van het *energieverbruik* in het *project* zijn dit *materiële emissies*. Als *materialiteit* betrekking heeft op *energieverbruik* is dit *materieel energieverbruik*. De grens waarboven gerapporteerde emissies of energieverbruiken materieel is (de materialiteitsdrempelwaarde) is 5%. Niet-materiële emissies mogen weggelaten worden uit de emissie-inventaris (voor lagere administratieve lasten), maar deze mogen opgeteld dus maximaal 5% van de totale emissies van het *energieverbruik op het project* zijn. Overal waar staat: emissies van het *energieverbruik op het project* en/of *energieverbruik* moet dit gelezen worden als '*materiële emissies* van het *energieverbruik op het project* en/of *materieel energieverbruik*'.

Middellange termijn Een periode van 5 tot 10 jaar.

Niet-CO_2-broeikasgassen Alle *broeikasgassen*, uitgezonderd CO_2, die erkend worden in het Kyoto-Protocol: methaan (CH_4), lachgas (N_2O), HFC's, PFC's, SF_6 en NF_3 en die met hun *aardopwarmingsvermogen* omgerekend kunnen worden naar CO_2-equivalenten. ***Opmerking bij de term:*** *overal waar in deze toelichting CO_2 staat moet gelezen worden: CO_2 inclusief de voor het project relevante niet-CO_2 broeikasgassen,*

Figuur 2 Voor bouwwerken worden de volgende LCA-fases onderscheiden

uitgedrukt in CO_2-equivalenten, tenzij nadrukkelijk vermeld wordt dat het alleen CO_2 is.

Nul CO_2-uitstoot Het terugbrengen van de *emissies van het energiegebruik op het project*, de *upstream emissies* én de *downstream emissies* naar nul.

Opdrachtnemer Een organisatie die *projecten* in opdracht aanneemt.

Overige beïnvloedbare emissies (OBE) Emissies die vallen buiten de emissies van het *energiegebruik* van het *project* en buiten de *upstream* en *downstream emissies van het project*. De reden is dat deze kort-cyclisch zijn of optreden buiten de *waardeketen* van het *project*. Als het *project* deze emissies wel significant kan beïnvloeden, zijn deze relevant om bij te dragen aan wereldwijde klimaatneutraliteit. Binnen *OBE* worden drie *OBE*-typen onderscheiden: *biogene CO_2-emissies*, CO_2-verwijderingen en *vermeden emissies*. *CO_2-compensatie* is nadrukkelijk géén onderdeel van *OBE*.

Project Een *project* is een werk, dienst of levering dat of die wordt uitgevoerd onder contract van een andere organisatie.

Projectleiding Persoon of groep van personen die de leiding heeft over het *project*.

Projectlevensfase Levensfase toegerekend aan een *project* volgens de *LCA*-methodiek (EN 15804).

Projectplan CO_2 Een kortetermijnstrategie met de voorgenomen voorbereidende acties en concrete maatregelen om de doelstellingen van het *project* te behalen.

Projectscope De scope van het *energiegebruik* en emissies die aan het *project* worden toegerekend. De *projectscope* verschilt per niveau van het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0*.

Projectverklaring Een document waaruit blijkt dat het *energie- en CO_2-managementsysteem* van het *project* voldoet aan de eisen van het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0* voor het *CO_2-Ambitieniveau* van de CO_2-Prestatieladder dat op de verklaring staat vermeld. Dit document moet afgegeven zijn door een *CI* die geaccrediteerd is voor het *certificeringsschema* CO_2-Prestatieladder.

Regelmatige frequentie De frequentie waarmee eisen worden opgevolgd moet regelmatig zijn, wat wil zeggen dat aan de bedoelde eis wordt voldaan op dezelfde datum, met een marge van één maand eerder of later, als de vorige keer dat aan de eis werd voldaan.

Relevante upstream en downstream emissies en relevante OBE Als *upstream* en *downstream-emissies* of *OBE* van invloed zijn op afwegingen en inschattingen van belanghebbenden van en rond het *project*, zijn deze relevant. Een *project* bepaalt haar *relevante emissies* bij 3.A.4-1 op basis van:

- hun relatieve omvang in vergelijking met uitstoot van de *sector*;
- hun relatieve omvang in vergelijking tot de andere *upstream-* en *downstreamemissies* of *OBE* van het *project*;
- de invloed van de *opdrachtnemer* op de uitstoot;
- het risico dat de *opdrachtnemer* loopt als zij de uitstoot niet zou rapporteren;
- de waarde die belanghebbenden van het *project* eraan hechten;
- identificatie door de *sector* als relevant.

Overal waar staat *upstream emissies*, *downstream emissies* en/of *OBE* moet dit gelezen worden als *relevante upstream emissies*, *downstream emissies* en/of *relevante OBE*.

Samenwerkingsverbanden Formele of informele samenwerkingen tussen (groepen van) partijen die met elkaar verbonden zijn via hun *sector*, *waardeketen* of locatie en die gericht zijn op onderzoek naar- of implementatie van maatregelen voor energiebesparing, duurzame energie of CO_2-reductie die direct betrekking hebben op de omgeving, activiteiten of *waardeketen* van de organisatie.

Sector Een *sector* (branche) is een benaming voor alle organisaties samen die actief zijn in een bepaalde categorie producten of diensten.

Sectorafspraak Een afspraak die aantoonbaar gedragen wordt door meerdere (internationale) marktpartijen (of brancheverenigingen) en NGO's en/of overheid.

Sleutelpersonen Medewerkers die dankzij hun rol of functie een significante invloed hebben, of kunnen hebben, op het *CO_2- en energiebeleid*, het *energieverbruik*, het verbruik, opslaan of opwekken van duurzame energie en/of op de CO_2-uitstoot van het *project*. Onder medewerkers vallen ook personen die onder het gezag van de *projectleiding* werkzaamheden verrichten.

Tank-to-Wheel (TtW) emissies CO_2-uitstoot als gevolg van het gebruik van een brandstof of energiedrager, exclusief emissies als gevolg van winning en productie.

Transitiescenario Een lange- en/of middellange-termijnscenario voor uitvoering van het *project* in de toekomst dat is gericht op maximale CO_2-reductie. De termijn, en het bereik van het scenario zijn afhankelijk van de trede van het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0*.

Uitgevende instelling (Issuing body) Een organisatie die verantwoordelijk is voor het uitgeven van GvO's en door een overheid is erkend. Voorbeelden van *uitgevende instellingen* zijn VertiCer (Nederland), VREG (Vlaanderen), CWaPE (Wallonië) en BRUGEL (Brussel).

Upstream emissies van een project Indirecte CO_2-emissies van, voor het *project*, ingekochte of verworven grondstoffen, materialen, producten en diensten. Voor een *project* vallen hieronder de emissies die gerelateerd zijn aan *LCA*-fase A1, A2 en A3 (EN 15804).

Vermeden emissies (Comparative emissions[7]) Emissiereductie (positief) of emissietoename (negatief) die optreedt of kan optreden buiten de *waardeketen* van het *project*, ten opzichte van een referentie, als gevolg van een actie of maatregel uitgevoerd binnen het *project* of als gevolg van het *project* zelf.

Waardeketen Een *waardeketen* is de combinatie van alle *upstream* en *downstream* activiteiten die verbonden zijn met het *project*. Deze *waardeketen* is inclusief einde levensduurfase van een werk of het gebruik en de afdanking van verkochte producten door consumenten of eindgebruikers.

Waardeketenanalyse Inventarisatie en analyse van de CO_2-emissies van een *waardeketen* waarin het *project* plaatsvindt. Deze analyse is gericht op inzicht in de omvang en herkomst van de CO_2-emissies en op de mogelijkheden van de organisatie om deze emissies te beperken door het productieproces aan te passen, door andere ontwerpkeuzes en/of door keuze van, beïnvloeding van of samenwerking met organisaties in de *waardeketen*.

Well-to-Tank (WtT) emissies CO_2-uitstoot als gevolg van de winning en de productie van brandstoffen en energiedragers.

Well-to-Wheel (WtW) emissies CO_2-uitstoot als gevolg van de volledige levenscyclus van een brandstof of een energiedrager. Het gaat hierbij dus om de optelsom van de uitstoot van de winning en de productie (*Well-to-Tank emissies*) en het gebruik (*Tank-to-Wheel emissies*).

Zakelijke reizen Emissies als gevolg van personenvervoer voor aan het *project* gerelateerde activiteiten, inclusief zakelijke vliegreizen, *zakelijke reizen* met privé-auto's en zakelijk reizen met het openbaar vervoer. *Zakelijke reizen*, gemaakt voor het *project*, maar niet naar of van de projectlocatie.

7 Hoewel vergelijkende emissies (comparative emissions) de lading beter dekt hanteert de Ladder op basis van herkenbaarheid de term *vermeden emissies*.

4 CONTEXT VAN HET PROJECT

4.1 DE GRENZEN VAN HET PROJECT

Projecten kunnen werken, diensten of leveringen zijn. In het kader van de *projectverklaring* maakt het niet uit welke entiteit (toeleverancier, hoofdcontractant of onderaannemer) activiteiten uitvoert voor een *project*.

Op elk *CO_2-Ambitieniveau* vallen het *energiegebruik* en de directe emissies van het *project* binnen de *projectscope* waarover gerapporteerd moet worden. Per *CO_2-Ambitieniveau* verschilt de *projectscope* met betrekking tot de indirecte emissies en *overige beïnvloedbare emissies (OBE)* waarover gerapporteerd moet worden. Dit wordt in Deel 2 uitgewerkt.

Energiegebruik en directe emissies van het project:

- Voor werken en diensten in de bouwsector gelden de definities volgens EN 15804. Dit houdt in dat alle activiteiten in fase A4 en A5 worden toegerekend aan het *project*. Hieronder vallen alle activiteiten die binnen de bouwfase plaatsvinden en al het transport, inclusief personenvervoer, van en naar de projectlocatie(-s), en tussen projectlocaties of binnen het projectgebied, voor personeel, materieel en materialen. Het *project* kan op meerdere projectlocaties plaats vinden of een gebied omvatten.
- Voor andere diensten en leveringen gelden de levensfases die gehanteerd worden voor de Europese Product Environmental Footprint (PEF[8]). Hierbij geldt dat alle activiteiten in fase 2 en 3 (PEF) die nodig zijn om de dienst of levering te realiseren, toegerekend worden aan het *project*. Al het transport inclusief personenvervoer, voor personeel, materieel en materialen en distributie naar de klant, wordt toegerekend aan het *project*.

In alle gevallen geldt dat *energieverbruik* wordt toegerekend aan het *project*, ongeacht wie de werkzaamheden voor het *project* uitvoert en ongeacht wie het eigendom heeft van gebruikte terreinen, gebouwen, materieel en vaar-, voer- of werktuigen waar het *energieverbruik* plaats vindt.

Indirecte emissies van het project:

- Voor werken, diensten en leveringen in de bouwsector gelden de levensfases volgens EN 15804. Voor diensten en leveringen die losstaan van de bouwsector gelden de levensfases die gehanteerd worden voor de Europese Product Environmental Footprint (PEF[9]). Voor alle werken, leveringen en diensten geldt dat emissies van de volgende fases als indirecte emissies worden toegerekend aan het *project*:
  - *Upstream emissies*: winning en productie van materialen en componenten die worden toegepast in het *project* (EN15804: Fase A1 – A3, PEF: fase 1)
  - *Downstream emissies*:
    - Gebruik van het werk, dienst of levering, na (op)levering of beëindiging van de dienst (EN15804: fase B: PEF: fase 4);
    - Sloop en afvalverwerking bij einde levensduur, Mogelijkheden voor hergebruik en recycling (EN15804: Fase C en D; PEF: fase 5).
  - *Zakelijke reizen*, gemaakt in het kader van het *project*, maar niet naar of van de projectlocatie.

8 Zie de EU Commission Recommendation 2021/2279 gepubliceerd in December 2021.
9 Zie de EU Commission Recommendation 2021/2279 gepubliceerd in December 2021.

Overige beïnvloedbare emissies van het project:
Naast de directe emissies en indirecte emissies van het *project* zijn er mogelijk *overige beïnvloedbare emissies*. Dit zijn kort-cyclisch emissies of emissies die buiten de *waardeketen* van het *project* optreden. Als het *project* deze emissies wel significant kan beïnvloeden, zijn deze relevant omdat zij bijdragen aan wereldwijde klimaatneutraliteit. Binnen *OBE* worden drie *OBE*-typen onderscheiden: *biogene CO_2-emissies*, CO_2-verwijderingen en *vermeden emissies*.

4.2 INZICHT IN WETTELIJKE VERPLICHTINGEN

De *opdrachtnemer* moet inzicht hebben in de voor het *project* toepasselijke wettelijke verplichtingen rond energiebesparing, duurzame energie en CO_2-reductie.

De *opdrachtnemer* moet:

a. de nationale en internationale wettelijke verplichtingen kennen, die gelden voor energiebesparing, duurzame energie en CO_2-reductie;
b. bepalen hoe deze wettelijke verplichtingen van toepassing zijn op het *project* en hoe hij/zij daarmee rekening houdt.

Deze wettelijke verplichtingen zijn zowel de huidige als aangenomen (maar nog niet van kracht zijnde) lokale, nationale en/of internationale wetgeving die geldt voor alle aspecten van het *project*, inclusief personeelsbeleid en huisvesting. De aangenomen wetgeving is de wetgeving die vastgesteld is door de bevoegde autoriteiten, maar die nog niet in werking getreden is.

4.3 ENERGIE- EN CO_2-MANAGEMENTSYSTEEM

De *opdrachtnemer* moet een *energie- en CO_2-managementsysteem* voor het *project* inrichten, implementeren, onderhouden en continu verbeteren. Daarbij horen de benodigde processen en hun interacties. Ook moet de *opdrachtnemer* continu de energie- en CO_2-prestaties van het *project* verbeteren volgens de eisen van dit schema.

5 LEIDERSCHAP

5.1 LEIDERSCHAP EN BETROKKENHEID

De *projectleiding* moet leiderschap, directe verantwoordelijkheid en betrokkenheid tonen voor *continue verbetering* van de energie- en CO_2-prestaties en de doeltreffendheid van het *energie- en CO_2-managementsysteem*. De *projectleiding* doet dit door:

a. te zorgen dat het toepassingsgebied van het *energie- en CO_2-managementsysteem* wordt vastgesteld (zie §4.1);
b. te zorgen dat het *energie- en CO_2-beleid* en de doelstellingen worden vastgesteld;
c. te zorgen dat de eisen van het *energie- en CO_2-managementsysteem* in de bedrijfsprocessen van het *project* worden geïntegreerd;
d. te zorgen dat het *Projectplan CO_2* wordt goedgekeurd en geïmplementeerd;
e. te zorgen dat de benodigde middelen voor het *energie- en CO_2-managementsysteem* beschikbaar zijn;
f. te communiceren wat het belang is van doeltreffend energie- en CO_2-management en van het voldoen aan de eisen van het *energie- en CO_2-managementsysteem*;
g. te zorgen dat het *energie- en CO_2-managementsysteem* de beoogde resultaten behaalt;

h. de *sleutelpersonen* aan te sturen die bij §7.2 worden geïdentificeerd en hen te ondersteunen om het *energie- en CO_2-managementsysteem* doeltreffender te maken en om de CO_2-en energieprestaties te verbeteren.

5.2 ENERGIE- EN CO_2-BELEID

De *projectleiding* moet een *energie- en CO_2-beleid* vaststellen dat:

a. past bij het doel van het *project*;
b. een kader biedt om doelstellingen en plannen (zoals het *Projectplan CO_2*) vast te stellen en te beoordelen;
c. een verbintenis bevat die zorgt dat informatie beschikbaar is en dat alle middelen die nodig zijn om de doelstellingen te bereiken, beschikbaar zijn;
d. een verbintenis bevat om te voldoen aan de wettelijke eisen voor energiebesparing, duurzame energie en CO_2-reductie, zoals bepaald bij §4.4;
e. een verbintenis bevat met *continue verbetering* (zie §10.1) van de energie- en CO_2-prestaties en het *energie- en CO_2-managementsysteem*;

Het *energie- en CO_2-beleid* moet:

- worden gecommuniceerd binnen de projectorganisatie;
- op een geschikte manier beschikbaar zijn voor belanghebbenden;
- regelmatig worden beoordeeld en waar nodig worden geactualiseerd.

6 PLANNING

6.1 ACTIES OM RISICO'S EN KANSEN OP TE PAKKEN

Om te voldoen aan het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0* moet de planning van de *opdrachtnemer* consistent zijn met het *energie- en CO_2-beleid* (zie 5.2) en leiden tot acties waardoor de energieprestaties continu verbeteren. De *opdrachtnemer* moet de risico's en kansen vaststellen die moeten worden opgepakt om:

- de zekerheid te geven dat het *energie- en CO_2-managementsysteem* van het *project* zijn beoogde resulta(a)t(en) kan halen, waaronder verbetering van de energie- en CO_2-prestaties;
- ongewenste effecten te voorkomen of te verminderen;
- het *energie- en CO_2-managementsysteem* en de energie- en CO_2-prestaties continu te verbeteren.

6.2 DOELSTELLINGEN EN DE PLANNING OM ZE TE BEREIKEN

Aan deze drie voorwaarden moeten de doelstellingen van de *opdrachtnemer* voor het *project* voldoen. Ze moeten

- gemonitord kunnen worden;
- rekening houden met eisen die van toepassing zijn, zoals de wettelijke verplichtingen (zie §4.4);
- rekening houden met kansen om de energie- en CO_2-reductieprestaties te verbeteren.

Als de *opdrachtnemer* plannen opstelt om zijn/haar doelstellingen te bereiken, moet de *opdrachtnemer* vastleggen en onderhouden:

- wat er zal worden gedaan;
- welke middelen er nodig zijn;

- wie er verantwoordelijk is;
- wanneer het zal zijn voltooid;
- hoe de resultaten zullen worden geëvalueerd. Daarbij hoort/horen de methode(n) die gebruikt is/zijn om de verbetering van de energie- en CO_2-prestaties te verifiëren.

De *opdrachtnemer* moet jaarlijks met een *regelmatige frequentie* het niveau van het *gunningscriterium CO₂-Prestatieladder 4.0* aantonen dat bij een aanbesteding is opgegeven. Dit geldt voor de verschillende onderdelen zoals beschreven in deze toelichting, tenzij

- een hogere *regelmatige frequentie* beter past bij de specifieke organisatieprocessen (bijvoorbeeld als er anders onvoldoende tijd is voor bijsturing).

7 ONDERSTEUNING

7.1 MIDDELEN

De *opdrachtnemer* moet voor het *project* de middelen vaststellen en beschikbaar stellen die nodig zijn voor het inrichten, implementeren, onderhouden en continu verbeteren van de energie- en CO_2-prestaties, het *energie- en CO_2-managementsysteem* en het behalen van de doelstellingen. Deze middelen bestaan tenminste uit:

- Capaciteit en budget voor het inrichten, bijhouden en implementeren van het *energie- en CO_2-managementsysteem*;
- Capaciteit en budget voor de jaarlijkse *externe audit*;
- Capaciteit en budget voor de uitvoering van het *Projectplan CO_2*, inclusief de te nemen maatregelen;
- Capaciteit en budget voor deelname aan vereiste initiatieven en samenwerkingen.

7.2 SLEUTELPERSONEN EN HUN COMPETENTIE

De *opdrachtnemer* moet de *sleutelpersoon* of *sleutelpersonen* inventariseren voor het *project* en zorgen dat zij de benodigde competenties hebben voor hun rol en het vereiste niveau van CO_2-bewustzijn. Dit is zo als deze persoon weet en kan uitleggen waarom en hoe hij/zij (mede) verantwoordelijk is voor het Energie en CO_2-beleid van het *project*.

Sleutelpersonen moeten:

- geïnformeerd zijn over hun specifieke rol en hun specifieke invloed, of wat deze kunnen zijn, op het Energie en CO_2-beleid, op het *energieverbruik* en de CO_2-uitstoot van het *project* en op het gebruik, opslaan of opwekken van duurzame energie;
- weten wat van hen verwacht wordt passend bij het niveau van CO_2-bewustzijn, waarbij de volgende niveaus onderscheiden worden (het hogere niveau omvat ook het lagere niveau):
  - Begrip hebben voor: bekend zijn met het *energie- en CO_2-beleid* van het *project* en begrip hebben voor de belangrijke energie- en CO_2-aspecten in hun werkzaamheden;
  - Ondersteunen: actief aandragen van ideeën en informatie voor maatregelen, monitoring en beleid;
  - Betrokken voelen: meewerken aan het ontwikkelen en realiseren van onderdelen van beleid, het *energie- en CO_2-managementsysteem* van het *project*, besparingsmaatregelen, monitoring, communicatie en/of verslaglegging;
  - Verantwoordelijk voelen: verantwoordelijk voelen voor het ontwikkelen en realiseren van onderdelen van beleid, het *energie- en CO_2-managementsysteem* van het *project*, besparingsmaatregelen, monitoring, communicatie en/of verslaglegging.
- weten wat de gevolgen zijn van het niet voldoen aan de eisen van het energie- en CO_2 managementsysteem

De *opdrachtnemer* moet:

- deze *sleutelpersonen* identificeren in alle lagen van de organisatie van de *opdrachtnemer* op basis van hun functie of functieprofiel;

De *opdrachtnemer* moet voor het vaststellen van de competentie:

a. kunnen aantonen dat de *sleutelpersonen* zijn opgeleid, getraind en de nodige vaardigheden of ervaring heeft/hebben;
b. als van toepassing, acties ondernemen om *sleutelpersonen* de benodigde competentie te laten verwerven, en de doeltreffendheid van deze acties te evalueren.

7.3

WAT OPDRACHTNEMER MOET DOCUMENTEREN

Hieronder staat een overzicht van de verplichte gedocumenteerde informatie van het *project*. Uitgebreide toelichting op de inhoud van de gedocumenteerde informatie staat in de specifieke paragraaf of eis. Deel 1 is verplicht voor alle CO_2-*Ambitieniveaus* van het *gunningscriterium* CO_2-*Prestatieladder 4.0*, Deel 2 bevat de eisen per specifiek CO_2-*Ambitieniveau*.

PAR. / EIS	DOCUMENTATIE	VERPLICHTE DOCUMENTATIE PROJECT	DELEN MET OPDRACHTGEVER
Deel 1			
7.2	*Sleutelpersonen*	**JA**	
9.2	Datakwaliteitsmanagementplan	**JA**	
9.4	Interne auditverslag	**JA**	
9.5	Directiebeoordelingverslag	**JA**	
10.1	Plan van aanpak voor *corrigerende maatregelen*	**JA**	
Deel 2 CO_2-Ambitieniveau 1			
1.A.1	*Energiebalans* van het *energieverbruik op het project*	**JA**	
1.A.2	Kwantitatieve inschatting *emissies als gevolg van het energieverbruik op het project*	**JA**	
1.B.1	*Projectplan* CO_2	**JA**	**JA**
1.B.2	Evaluatie-/voortgangsverslag voor de maatregelen op het *project*	**JA**	**JA**
1.D.1	Analyse van kennis- en samenwerkingsbehoefte voor het *project*	**JA**	

PAR. / EIS	DOCUMENTATIE	VERPLICHTE DOCUMENTATIE PROJECT	DELEN MET OPDRACHTGEVER
Deel 2 CO_2-Ambitieniveau 2			
2.A.1	*Energiebalans* van het *energieverbruik op het project*	**JA**	
2.A.2	Kwantitatieve inschatting *emissies als gevolg van het energieverbruik op het project*	**JA**	
2.A.2	Kwantitatieve inschatting *upstream* en *downstream emissies op het project*	**JA**	
2.B.1	Analyse 'Maximale reductie'	**JA**	
2.B.2	*Projectplan CO_2*	**JA**	**JA**
2.B.3	Evaluatie-/voortgangsverslag voor de maatregelen op het *project*	**JA**	**JA**
2.D.1	Analyse van kennis- en samenwerkingsbehoefte voor het *project*	**JA**	
Deel 2 CO_2-Ambitieniveau 3			
3.A.1	*Energiebalans* van het *energieverbruik op het project*	**JA**	
3.A.2	Kwantitatieve inschatting *emissies als gevolg van het energieverbruik op het project*	**JA**	
3.A.2	Kwantitatieve inschatting *upstream* en *downstream emissies op het project*	**JA**	
3.B.1	Analyse 'Maximale reductie'	**JA**	
3.B.2	*Projectplan CO_2*	**JA**	**JA**
3.B.3	Evaluatie-/voortgangsverslag voor de maatregelen op het *project*	**JA**	**JA**
3.D.1	Analyse van kennis- en samenwerkingsbehoefte voor het *project*	**JA**	
3.D.4	Dialoog over analyse 'nul emissie'	**JA**	**JA**

Het *energie- en CO_2-managementsysteem* van het *project* moet gedocumenteerde informatie bevatten waarvoor geldt dat:

- de *opdrachtnemer* vrij is om de vorm en bundeling van informatie te bepalen;
- het altijd is toegestaan om (delen van) bestaande gedocumenteerde informatie te hergebruiken bij volgende audits, als de inhoud nog bruikbaar is;
- de frequentie van actualiseren of vernieuwen wordt voorgeschreven in §6.2;

8 UITVOERING

Zie Deel 2 van de eisen van het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0* voor de eisen voor uitvoering per specifiek *CO_2-Ambitieniveau*.

9 MONITOREN, METEN, ANALYSEREN EN EVALUEREN

9.1 ALGEMEEN

De *opdrachtnemer* moet voor het *energie- en CO_2-managementsysteem* vaststellen:

a. wat moet worden gemonitord en gemeten om voldoende inzicht te hebben, waaronder tenminste of de doelstellingen uit het *Projectplan CO_2* gehaald gaan worden;
b. de methoden voor het monitoren, meten, analyseren en evalueren, om valide resultaten te krijgen;
c. wanneer moet worden gemonitord en gemeten;
d. wanneer de resultaten van het monitoren en meten moeten worden geanalyseerd en geëvalueerd.

De *opdrachtnemer* moet significante *afwijkingen* in de prestaties van het *energie- en CO_2-managementsysteem* onderzoeken en daarop reageren.

9.2 DATAKWALITEITSMANAGEMENTPLAN

De *opdrachtnemer* moet een datakwaliteitsmanagementplan voor het *project* opstellen.

In een datakwaliteitsmanagementplan staan twee zaken: allereerst hoe energie- en emissiedata zo accuraat mogelijk worden gerapporteerd. Ten tweede staat erin hoe de *opdrachtnemer* systematisch streeft naar een verbetering, verbreding en verfijning van de data.

In het datakwaliteitsmanagementplan beschrijft hij/zij hoe hij/zij streeft naar *continue verbetering* van de data, als:

- die data noodzakelijk zijn voor het kunnen sturen op het effect van energie- en/of CO_2-reductiemaatregelen;
- als die data gaan over materiële- of *relevante emissies* of materieel *energiegebruik*.

STAPPENPLAN DATAKWALITEIT

1. Stel een kwaliteitspersoon/-team vast.
2. Ontwikkel een datakwaliteitsmanagementplan.
3. Voer algemene data kwaliteitscontroles uit op basis van het datakwaliteitsmanagementplan.
4. Voer specifieke datakwaliteitscontroles uit.
5. Review de *energiebalans* en emissie-inventaris en bijbehorende rapportage.
6. Stel formele feedbackprocessen vast om de dataverzameling, -beheer en -documentatie te verbeteren.
7. Stel rapportage-, documentatie- en archiveringsprocedures vast.

Voor het *energiegebruik* en de emissies van het *energiegebruik* ligt de manier van berekenen grotendeels vast (zie §9.3). Voor *upstream emissies*, *downstream emissies* en *OBE* zijn er meer vrijheden en worden berekeningen deels gebaseerd op aannames: het is dan van belang om de manier van berekenen en de aannames goed vast te leggen in het datakwaliteitsmanagementplan.

9.3 VEREISTEN RAPPORTAGE EMISSIE-INVENTARIS PROJECT

Op elk CO_2*-Ambitieniveau* vallen de directe emissies van het *project* binnen de *projectscope* waarover *opdrachtnemer* moet rapporteren. Per CO_2*-Ambitieniveau* verschilt de *projectscope* voor de indirecte emissies en *overige beïnvloedbare emissies (OBE)* waarover *opdrachtnemer* moet rapporteren. Dit staat in Deel 2 van dit document uitgewerkt.

De volgende onderwerpen moeten onderdeel zijn van de rapportage van een emissie-inventaris van het *project*:

a. Beschrijving van het *project* en de daarbij betrokken organisatie(s);
b. Persoon of entiteit die verantwoordelijk is voor de rapportage;
c. Periode waarover gerapporteerd wordt;
d. Documentatie van de projectafbakening (*project* locatie(s), activiteiten binnen het *project*);
e. Documentatie van de *projectscope*, inclusief de criteria waarmee de *opdrachtnemer* haar *relevante emissies* (*upstream*, *downstream*) bepaalt;
f. Directe emissies, apart gekwantificeerd voor CO_2, CH_4, N_2O, NF_3, SF_6 en overige relevante groepen van *broeikasgassen* (HFC's, PFC's, etc.) in tonnen CO_2-equivalenten;
g. Indien onderdeel van de *projectscope* (zie Deel 2): Beschrijving van hoe de *opdrachtnemer biogene* CO_2*-emissies* en biogene verwijderingen behandelt in de emissie-inventaris en een kwantificering van de *relevante* CO_2 *emissies* en *biogene verwijderingen* in tonnen CO_2-equivalenten;
h. Als gekwantificeerd: de directe broeikasgasverwijderingen in tonnen CO_2-equivalenten;
i. Verklaring dat de *opdrachtnemer* significante broeikasgasbronnen of CO_2*-sinks* uit de kwantificering uitsluit;
j. Indien onderdeel van de *projectscope* (zie Deel 2): Indirecte emissies, apart gekwantificeerd per categorie in tonnen CO_2-equivalenten,;
k. Verwijzing naar, of documentatie van, de gekozen manieren van kwantificeren inclusief de redenen voor deze keuze;
l. Verklaring van iedere verandering in de voorheen gekozen manieren van kwantificeren;
m. Verwijzing naar, of documentatie van, gekozen broeikasgasemissiefactoren of -verwijderingsfactoren;
n. Beschrijving van de impact van onzekerheden op de accuraatheid van de broeikasgasemissies- en verwijderingendata per categorie;
o. Beschrijving van de onzekerheidsanalyse en de resultaten;
p. Verklaring of de emissie-inventaris, het rapport of de verklaring is geverifieerd, inclusief het type verificatie en het behaalde niveau van zekerheid;
q. Gehanteerde Global Warming Potential (GWP)-waarden in de berekening, inclusief hun bronnen. Als de GWP-waarden niet uit het laatste IPCC-rapport (IPCC AR6:2021) komen, moet de *opdrachtnemer* de emissiefactoren of een verwijzing naar de gebruikte database opnemen, inclusief hun bron.

HET GEBRUIK VAN CO_2-EMISSIEFACTOREN

Als een *opdrachtnemer* (onderdelen van) de *CO_2-emissie-inventaris* berekent, moet hij CO_2-emissiefactoren gebruiken. CO_2-emissiefactoren kunnen internationaal verschillen[10]. Daarom wijst SKAO per land een lijst van nationale CO_2-emissiefactoren aan als standaardlijst. Op het moment van publicatie van deze toelichting is dit voor:

- Nederland: **www.co2emissiefactoren.nl**
- België: **www.co2emissiefactoren.be**

Als SKAO voor andere landen lijsten aanwijst, wordt dit vermeld op de website van de **CO_2-Prestatieladder**.

Voor het gebruik van emissiefactoren voor de CO_2-Prestatieladder gelden de volgende uitgangspunten:

1. De emissiefactoren op de nationale lijst die SKAO heeft aangewezen, zijn de standaardwaarden;
2. Als er voor een bepaald land géén lijst is aangewezen, moet de *opdrachtnemer* zelf een accurate lijst selecteren. Is deze niet beschikbaar? Dan kan de projectorganisatie de lijst gebruiken die SKAO heeft aangewezen voor Nederland;
3. Als de aangewezen lijst (deels) geüpdatet wordt, moeten de nieuwe emissiefactoren pas gebruikt worden wanneer de *opdrachtnemer* rapporteert over de periode waarin de update plaatsvond[11];
4. De *opdrachtnemer* mag andere (officieel erkende) factoren gebruiken in de volgende situaties.
    a. Als dit leidt tot een meer accurate uitkomst. Dit geldt bijvoorbeeld voor emissies die sterk afhankelijk zijn van de lokale context[12].
    b. Als er voor een bepaalde brandstof, vervoerwijze etc. geen geschikte emissiefactor staat in de nationale lijst.
5. Als *opdrachtnemer* afwijkt van de nationale lijst van emissiefactoren moeten de uitgangspunten gelijk blijven die gelden voor het opstellen van deze lijst en de berekeningswijze.
6. Als een *opdrachtnemer* voor één of meer factoren afwijkt van de nationale lijst moet hij/zij de herkomst van de alternatieve factor(en) duidelijk aangeven en moet hij/zij aannemelijk maken waarom het gebruik leidt tot een meer accurate uitkomst.

Ook om *upstream* en *downstreamemissies* te bepalen, gelden bovenstaande uitgangspunten en moet *opdrachtnemer* voor energiedragers en koudemiddelen zoveel mogelijk de nationale lijst met emissiefactoren gebruiken. Als het om materialen gaat, raadt SKAO een *opdrachtnemer* aan de CO_2-uitstootgegevens op basis van *LCA*-data te gebruiken die aansluiten op de context van het *project*. Als de *opdrachtnemer LCA*-data gebruikt moet de *LCA* zijn opgesteld volgens ISO 14067[13] of EN 15804[14] voor bouwproducten. Ook kan

10 Dit kan bijvoorbeeld komen door verschillen in de elektriciteitsmix (o.a. meer of minder opgewekt met aardgas, kolen, kernenergie of hernieuwbaar), andere bijmengverhoudingen bij brandstoffen of verschillen in de oorsprong van brandstoffen (o.a. uit welk werelddeel is het afkomstig).
11 Een voorbeeld: de update vindt plaats in januari 2025. De nieuwe factoren worden gebruikt zodra gerapporteerd wordt over de periode januari-december 2025.
12 Een voorbeeld hierbij is de brandstofmix voor de productie van elektriciteit.
13 Greenhouse gases – Carbon footprint of products – Requirements and guidelines for quantification
14 Duurzaamheid van bouwwerken – Milieuverklaringen van producten – Basisregels voor de productgroep bouwproducten

de *opdrachtnemer* data gebruiken die zijn vastgesteld in een EPD- of MRPI-certificaat. *Afwijkingen* moet hij/zij onderbouwen.

9.5 INTERNE AUDIT

De *opdrachtnemer* moet een *interne audit* uitvoeren. Daarmee onderzoekt hij/zij of het *energie- en CO_2-managementsysteem* van het *project* voldoet aan de eisen van het gunningscriterium CO_2-Prestatieladder. Daaruit volgt en of de *opdrachtnemer* klaar is voor de *externe audit* en of er binnen het *project* gewerkt wordt volgens de afspraken in het *energie- en CO_2-managementsysteem* (zoals doelstellingen, procedures, communicatie, publicatie, geplande maatregelen enz.). Naast de feitelijke beoordeling wordt bij de *interne audit* ook gekeken naar mogelijkheden tot verbetering in het systeem en/of de uitvoering. In een *energie- en CO_2-managementsysteem* is de *interne audit* een belangrijke informatiebron voor de *directiebeoordeling*.

De *opdrachtnemer* moet zonder onnodig uitstel alle *corrigerende maatregelen* treffen om *afwijkingen* van de eisen en het *energie- en CO_2-managementsysteem* en hun oorzaken weg te nemen binnen een geschikt tijdschema. Daarnaast moet de *opdrachtnemer* controleren of er in Deel 2 voldoende punten zijn gehaald om zijn/haar trede te halen of te houden. Om de uitvoering van de interne audits te borgen is het van belang het proces, planning/uitvoering en verantwoordelijkheden goed vast te leggen.

Een *opdrachtnemer* kan de *interne audit* en *directiebeoordeling* volgens het gunningscriterium CO_2-Prestatieladder combineren en/of integreren met interne audits en directiebeoordelingen voor andere managementsysteem-normen.

De resultaten van de *interne audit* worden vastgelegd in een interneauditverslag. In dit verslag staan tenminste:

- de datum van de *audit*;
- de namen van auditor(s) en auditee(s);
- de doelstelling van de *audit*;
- de reikwijdte;
- de locaties die bezocht zijn;
- de bevindingen van de *audit*;
- de effectiviteit van het systeem om de CO_2- en energieprestaties te verbeteren en de (reductie)doelstellingen te halen.

In de *interne audit* moet expliciet aandacht worden besteed aan de volgende vragen:

- Vindt de *opdrachtnemer* dat er door de activiteiten (op grond waarvan de *opdrachtnemer* aan de eisen voldoet) vooruitgang zit in de uitvoering van het *project*?
- Welke onderbouwing ligt hieraan ten grondslag?
- Dragen de procedures en de processen die de *opdrachtnemer* heeft vastgesteld bij aan de realisatie van de doelstellingen?
- Welke besluiten worden van de *projectleiding* gevraagd voor eventuele *corrigerende maatregelen*?

De interne auditor:

a. moet objectief en onpartijdig zijn. Dit betekent onder andere dat de interne auditor geen *audit* mag uitvoeren over de inhoud van zijn/haar eigen werk;
b. moet beschikken over relevante kennis en vaardigheden;
c. mag een externe partij zijn (bijv. een adviesbureau), zolang degene aan de vereisten onder a. en b. voldoet.

9.6

DIRECTIEBEOORDELING

De *projectleiding* moet het *energie- en CO_2-managementsysteem* van de *opdrachtnemer* beoordelen. Doel is om te zorgen dat de projectorganisatie continue geschikt, toereikend en doeltreffend is.

De input voor de *directiebeoordeling* bevat tenminste:

a. de punten uit §5.1 over leiderschap;
b. de status van acties uit voorgaande directiebeoordelingen, interne audits en externe audits;
c. wijzigingen in externe en interne ontwikkelingen die relevant zijn voor het *energie- en CO_2-managementsysteem*;
d. Informatie over de prestaties en doeltreffendheid van het *energie- en CO_2-managementsysteem*, inclusief:
    a. het energiebeleid en de reductiemaatregelen;
    b. de energieprestaties, emissies en de *energiebeoordeling* (eis 1.A.1/2.A.1/3.A.1);
    c. de voortgang van de reductiedoelstellingen en mate waarin deze zijn gehaald;
    d. de interne en externe communicatie en initiatieven;
    e. de punten van zorg van de onafhankelijke deskundige (eis 3.C.4);
    f. de auditresultaten van de *interne audit* en *externe audit*;
    g. *afwijkingen* en *corrigerende maatregelen*;
e. hoe doeltreffend ondernomen acties zijn om reductiekansen op te pakken;
f. kansen voor verbetering.

De output van de *directiebeoordeling* bevat tenminste beslissingen en acties met:

a. kansen voor verbetering;
b. de noodzaak om het *energie- en CO_2-managementsysteem*, reductiedoelstellingen, reductiemaatregelen en (deelnames aan) samenwerkingen te wijzigen;
c. conclusies over hoe waarschijnlijk het is om eerder intern/extern gepubliceerde reductiedoelstellingen te halen;
d. hoe doeltreffend het *energie- en CO_2-managementsysteem* is, inclusief een expliciete uitspraak over in hoeverre de CO_2-Prestatieladder functioneert zoals deze bedoeld is. Deze uitspraak is gebaseerd op de resultaten van de *interne audit*;
e. behoefte aan middelen.

De *opdrachtnemer* moet gedocumenteerde informatie bijhouden als bewijs van de resultaten van de *directiebeoordeling*.

9.7

EXTERNE AUDIT

De *opdrachtnemer* moet jaarlijks een *audit* laten uitvoeren om te toetsen of hij/zij voldoet aan de eisen voor een bepaald niveau van het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0*.

Tijdens iedere *audit* is de *opdrachtnemer* zelf verantwoordelijk voor de woordvoering richting de auditor. Als een externe partij (bijv. een adviesbureau) tijdens de *audit* aanwezig is moet diens rol beperkt blijven tot de passieve rol van souffleur.

10 VERBETERING

10.1 AFWIJKINGEN EN CORRIGERENDE MAATREGELEN

Er kunnen *afwijkingen* optreden van de eisen voor het *gunningscriterium CO_2-Prestatieladder 4.0*.

Als er een *afwijking* wordt geïdentificeerd, moet de *opdrachtnemer*:

a. Op de *afwijking* reageren, en als van toepassing:
   i. Maatregelen treffen om de *afwijking* te beheersen en te corrigeren;
   ii. De consequenties aanpakken;

b. De noodzaak evalueren om maatregelen te treffen om de oorza(a)k(en) van de *afwijking* weg te nemen, zodat de *afwijking* zich niet herhaalt of zich niet elders voordoet, door
   i. De *afwijking* te beoordelen;
   ii. De oorzaken van de *afwijking* vast te stellen;
   iii. Vast te stellen of zich gelijksoortige *afwijkingen* voordoen of zouden kunnen voordoen;

c. De benodigde maatregelen implementeren;
d. Beoordelen hoe doeltreffend de getroffen *corrigerende maatregelen* zijn;
e. Zo nodig, wijzigingen aanbrengen in het *energie- en CO_2-managementsysteem*.

Corrigerende maatregelen moeten passend zijn voor de effecten van de opgetreden *afwijkingen*.

De *opdrachtnemer* moet gedocumenteerde informatie bijhouden van:

- De aard van de *afwijkingen* en de vervolgens genomen maatregelen;
- De resultaten van de *corrigerende maatregelen*.

Voor belangrijke *afwijkingen* die auditor tijdens een *externe audit* constateert, moet de projectorganisatie binnen 3 maanden *corrigerende maatregelen* treffen. Voor minder belangrijke *afwijkingen* moet de *opdrachtnemer* binnen 3 maanden een plan voor *corrigerende maatregelen* opstellen dat vóór de volgende *audit* moet zijn geïmplementeerd.

DEEL 2

CO_2-AMBITIENIVEAU 1

PROJECTSCOPE

De scope voor **energiegebruik en emissies van het project** betreft de volgende **projectlevensfasen**:

- Transport van en naar het *project* (inclusief vervoer van personen) (A4);
- Materieelinzet en *energiegebruik* op de projectlocaties (A5).

Dit is van toepassing ongeacht wie de werkzaamheden voor het *project* uitvoert en ongeacht wie het eigendom heeft van de gebruikte terreinen, gebouwen, materieel en voer-, vaar- of werktuigen.

KORTE TOELICHTING OP DE EISEN VAN CO_2-AMBITIENIVEAU 1

De *opdrachtnemer* moet energie- en CO_2-reductiemaatregelen nemen binnen de genoemde *projectscope*, die de projecteisen aanvullen. Dit is inclusief de milieuprestatie (bijvoorbeeld op basis van MKI) als *opdrachtnemer* deze heeft aangeboden en op eventuele toezeggingen op basis van andere BPKV-criteria. Op basis van deze maatregelen moet *opdrachtnemer* een energie en CO_2-reductie doelstelling voor het *project* vastleggen.

Opdrachtnemer heeft een resultaatsverplichting voor het uitvoeren van de opgenomen maatregelen of voor realisatie van de energiebesparing en CO_2-reductiedoelstelling.

EIS 1.A.1

1.A.1

DE OPDRACHTNEMER HEEFT KWANTITATIEF INZICHT IN HET ENERGIEVERBRUIK VAN HET PROJECT

CRITERIA BIJ EIS 1.A.1

1. De *opdrachtnemer* heeft inzicht in mogelijkheden om bij te dragen aan *flexibiliteit in het energiesysteem*
2. De *opdrachtnemer* beschikt bij start van het *project* over een prognose van de *energiebalans* van het *project* volgens bovenstaande *projectscope*, zonder aanvullende maatregelen voor energie- en CO_2-reductie en met aanvullende maatregelen.
3. De *opdrachtnemer* beschikt bij afronding van het *project* over een *energiebalans* van het *project* volgens bovenstaande *projectscope*, inclusief de gerealiseerde aanvullende maatregelen voor energie- en CO_2-reductie.
4. De *opdrachtnemer* beschikt over een *energiebeoordeling* van het *project*.
5. Bij een meerjarig *project* moet *opdrachtnemer* tenminste jaarlijks een tussenrapportage opstellen. Daarin staat de gerealiseerde *energiebalans* tot het moment van rapportage en een prognose voor het verdere verloop van het *project*.

EIS 1.A.2

1.A.2

DE OPDRACHTNEMER HEEFT KWANTITATIEF INZICHT IN DE EMISSIES VAN HET PROJECT

CRITERIA BIJ EIS 1.A.2

1. De *opdrachtnemer* beschikt bij start van het *project* over een prognose van de emissies op het *project* volgens bovenstaande *projectscope*, zonder aanvullende maatregelen voor energie- en CO_2-reductie en met aanvullende maatregelen.
2. De *opdrachtnemer* beschikt bij afronding van het *project* over een emissie-inventaris van het *project* volgens bovenstaande *projectscope*, inclusief de gerealiseerde aanvullende maatregelen voor energie- en CO_2-reductie.
3. Bij een meerjarig *project* moet tenminste jaarlijks een tussenrapportage opgesteld worden waarin de gerealiseerde emissies staan tot het moment van rapportage en een prognose voor het verdere verloop van het *project*.

EIS 1.B.1

1.B.1

DE OPDRACHTNEMER HEEFT VOORBEREIDENDE ACTIES, MAATREGELEN EN DOELSTELLING(EN) EN HEEFT DEZE VASTGELEGD IN EEN PROJECTPLAN

CRITERIA BIJ EIS 1.B.1

1. De *opdrachtnemer* heeft een *Projectplan* CO_2, met een energie- en CO_2-reductiedoelstelling voor het *project*. Ook is er een doelstelling voor duurzame energie voor het *project*.
2. In het plan zijn maatregelen opgenomen binnen de genoemde *projectscope*, die de projecteisen aanvullen, op de eventueel afgesproken MKI-prestatie en op eventuele toezeggingen door *opdrachtnemer* op basis van andere BPKV-criteria, waarmee hij/zij de doelstellingen kan realiseren.

EIS 1.B.2

1.B.2

DE OPDRACHTNEMER SLAAGT ERIN DE DOELSTELLINGEN EN/OF DE ACTIES EN MAATREGELEN UIT HET PROJECTPLAN CO_2 VAN EIS 1.B.1 TE REALISEREN

CRITERIA BIJ EIS 1.B.2

1. De *opdrachtnemer* moet bij afronding van het *project* aantonen dat hij/zij de doelstellingen heeft gerealiseerd en/of de maatregelen heeft uitgevoerd.
2. Als het een meerjarig *project* is, legt hij/zij daarnaast tenminste jaarlijks de voortgang van de maatregelen vast.

EIS 1.C.1

1.C.1

DE OPDRACHTNEMER ZORGT DAT DE SLEUTELPERSONEN AANTOONBAAR OP DE HOOGTE ZIJN VAN HUN ROL IN HET PROJECTPLAN CO_2

CRITERIUM BIJ EIS 1.C.1

1. De *opdrachtnemer* moet *sleutelpersonen* aanwijzen voor de realisatie van het *Projectplan* CO_2. Deze *sleutelpersonen* moeten aantoonbaar op de hoogte zijn van hun rol in het *Projectplan* CO_2.

EIS 1.C.2

1.C.2

DE OPDRACHTNEMER COMMUNICEERT INTERN ÉN EXTERN (WAARONDER DE OPDRACHTGEVER) OVER ZIJN/HAAR PROJECTPLAN CO_2 VAN EIS 1.B.1, INCLUSIEF DE VOORTGANG. DOEL IS OM VERANTWOORDING AF TE LEGGEN EN OM SAMENWERKINGSKANSEN TE CREËREN

CRITERIA BIJ EIS 1.C.2

1. Interne communicatie: *opdrachtnemer* moet regelmatig (in ieder geval bij start en na afronding van het *project*) de keuze voor en implementatie van maatregelen, en van de voortgang en trends van het *energieverbruik* en de emissies op het *project*, bespreken tijdens interne projectoverleggen;
2. Externe communicatie: *opdrachtnemer* moet (in ieder geval bij start en na afronding van het *project*) twee dingen bespreken met projectpartners (waaronder onderaannemers) en de opdrachtgever van het *project*: de keuze voor en implementatie van maatregelen en de voortgang en trends van het *energieverbruik* en de CO_2-uitstoot op het *project*.

EIS 1.D.1

1.D.1

DE OPDRACHTNEMER ANALYSEERT HAAR EIGEN KENNIS- EN SAMENWERKINGSBEHOEFTE DIE GERELATEERD IS AAN HET PROJECTPLAN

CRITERIUM BIJ EIS 1.D.1

1. De *opdrachtnemer* analyseert voor het *project* wat de kennis- en samenwerkings-behoefte is in relatie tot de maatregelen die in het projectplan staan en die kunnen bijdragen aan:

   – versnelde of verdergaande implementatie van maatregelen;
   – realisatie van ambitieuzere doelstellingen in een volgend *project*.

EIS 1.D.2

DE OPDRACHTNEMER INVENTARISEERT HOE ZIJ INVULLING KAN GEVEN AAN DE KENNIS- EN SAMENWERKINGSBEHOEFTE VAN EIS 1.D.1

CRITERIA BIJ EIS 1.D.2

1. De *opdrachtnemer* wijst een *sleutelpersoon* aan die verantwoordelijk is voor het ophalen en bijhouden van kennis die al beschikbaar is (binnen of buiten de projectorganisatie) en mogelijk voorziet in de kennisbehoefte van eis 1.D.1.
2. De *opdrachtnemer* onderzoekt of er *samenwerkingsverbanden* zijn (bijvoorbeeld lokaal, in de *sector* of in de keten) die een rol kunnen spelen bij energiebesparing en CO_2-reductie. Ook onderzoekt hij/zij welke toegevoegde waarde een samenwerking voor het *project* kan hebben.

CO_2-AMBITIENIVEAU 2

PROJECTSCOPE

De scope voor **energiegebruik** van het *project* omvat de volgende **projectlevensfasen**: (volgens *LCA*-methodiek):

- Transport van en naar het *project* (inclusief vervoer van personen) (A4)
- Inzet van materieel en *energiegebruik* op de projectlocaties (A5)

De scope voor de emissies van het *project* omvat de volgende projectlevensfasen: (volgens *LCA*-methodiek):

- Productie van materialen en componenten (A1-3)
- Transport van en naar het *project* (inclusief vervoer van personen) (A4)
- Materieelinzet en *energiegebruik* op de projectlocaties (A5)
- Gebruiksfase (B)
- Einde levensduur (C)

Dit is van toepassing ongeacht wie de werkzaamheden voor het *project* uitvoert en ongeacht wie het eigendom heeft van de gebruikte terreinen, gebouwen, materieel en voer-, vaar- of werktuigen.

KORTE TOELICHTING OP DE EISEN VAN CO_2-AMBITIENIVEAU 2

De *opdrachtnemer* moet energie- en CO_2-reductiemaatregelen nemen binnen de genoemde *projectscope*, die de projecteisen aanvullen. Dit is inclusief de milieuprestatie (bijvoorbeeld op basis van MKI) als *opdrachtnemer* deze heeft aangeboden en op eventuele toezeggingen door projectorganisatie op basis van andere BPKV-criteria. Op basis van de maatregelen moet de *opdrachtnemer* een CO_2-reductie doelstelling voor het *project* vastleggen.

- Voor mogelijke maatregelen moet projectorganisatie in ieder geval de CO_2-impact van verschillende activiteiten of werkpakketten over verschillende projectlevensfasen onderzoeken: zo komt hij/zij erachter waar hij/zij de meeste impact kan realiseren.

Er geldt een resultaatsverplichting voor het uitvoeren van de opgevoerde maatregelen, of voor de realisatie van de energie-en CO_2-reductiedoelstelling.

EIS 2.A.1

2.A.1

DE OPDRACHTNEMER HEEFT KWANTITATIEF INZICHT IN HET ENERGIEVERBRUIK OP HET PROJECT

CRITERIA BIJ EIS 2.A.1

1. De *opdrachtnemer* heeft inzicht in mogelijkheden om bij te dragen aan *flexibiliteit in het energiesysteem*.
2. De *opdrachtnemer* beschikt bij start van het *project* over een prognose van de *energiebalans* van het *project* volgens bovenstaande *projectscope*, zonder aanvullende maatregelen voor energie- en CO_2-reductie en met aanvullende maatregelen.
3. De *opdrachtnemer* beschikt bij afronding van het *project* over een *energiebalans* van het *project* volgens bovenstaande *projectscope*, inclusief de gerealiseerde aanvullende maatregelen voor energie- en CO_2-reductie.
4. De *opdrachtnemer* beschikt over een *energiebeoordeling* van het *project*.

5. Bij een meerjarig *project* moet tenminste jaarlijks een tussenrapportage opgesteld worden waarin twee dingen staan: de gerealiseerde *energiebalans* tot het moment van rapportage en een prognose voor het verdere verloop van het *project*.

EIS 2.A.2

2.A.2

DE OPDRACHTNEMER HEEFT KWANTITATIEF INZICHT IN DE EMISSIES VAN HET PROJECT

CRITERIA BIJ EIS 2.A.2

1. De *opdrachtnemer* beschikt bij start van het *project* over een prognose van de emissies op het *project* volgens bovenstaande *projectscope*, zonder aanvullende maatregelen voor energie- en CO_2-reductie en met aanvullende maatregelen.
2. De *opdrachtnemer* beschikt bij afronding van het *project* over een emissie-inventaris van het *project* volgens bovenstaande *projectscope*, inclusief de gerealiseerde aanvullende maatregelen voor energie- en CO_2-reductie.
3. Bij een meerjarig *project* moet *opdrachtnemer* tenminste jaarlijks een tussenrapportage opstellen. Daarin staat de gerealiseerde emissies tot het moment van rapportage en een prognose voor het verdere verloop van het *project*.

EIS 2.A.3

2.A.3

DE OPDRACHTNEMER HEEFT INZICHT IN DE CO_2-EMISSIES OVER DE VERSCHILLENDE PROJECTLEVENSFASEN EN DE INVLOED DIE HIJ/ZIJ DAAROP HEEFT, VERDEELD OVER VERSCHILLENDE ACTIVITEITEN OF WERKPAKKETTEN. DAARNAAST WEET HIJ/ZIJ BIJ WELKE ACTIVITEITEN OF WERKPAKKETTEN HIJ/ZIJ DE MEESTE IMPACT KAN REALISEREN

EIS 2.A.4

2.A.4

DE OPDRACHTNEMER HEEFT INZICHT IN DE WAARDEKETENS DIE RELEVANT ZIJN VOOR HET PROJECT

CRITERIA BIJ EISEN 2.A.3 EN 2.A.4

1. De *opdrachtnemer* heeft inzicht in de invloed van projectorganisatie op de CO_2-emissies en hoe deze zijn verdeeld over verschillende activiteiten of werkpakketten. Ook bekijkt de *opdrachtnemer* deze over de verschillende projectlevensfasen.
2. De *opdrachtnemer* heeft inzicht in de mogelijkheden om de CO_2-uitstoot van de verschillende activiteiten of werkpakketten, in toekomstige *projecten* maximaal te reduceren, ook door maatregelen in de keten. Dit beschouwt hij/zij over de verschillende projectlevensfasen. Als mogelijk, gebruikt hij/zij hierbij relevante sectorale plannen en transitiepaden waarmee hij/zij de ambitie heeft om opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 °C.

3. De *opdrachtnemer* weet met welke activiteiten of werkpakketten de grootste impact (= omvang CO_2-reductie x invloed) te behalen is en welke *directe relaties* daarbij betrokken zijn. Hiervoor moet hij/zij een impactanalyse uitvoeren, die de volgende elementen bevat:
    a. een inschatting (kwantitatief) van de omvang van de CO_2-uitstoot van de activiteit (over de gehele keten);
    b. een inschatting (kwantitatief) van de reductiemogelijkheden op het *project* en in de keten die in lijn is met het *transitiescenario*
    c. de invloed die het *project* en de betrokken organisatie(s) op het *project* kunnen uitoefenen in de keten.

4. Op basis van de impact van elke individuele activiteit moet *opdrachtnemer* een rangorde opstellen van het belang van elke activiteit voor de totale impact van het *project*. Hij/zij kan de rangorde bijvoorbeeld bepalen door een score toe te kennen aan de verschillende onderdelen van de impactanalyse.
5. Uit deze rangorde bepaalt *opdrachtnemer* de belangrijkste activiteiten door een aantal activiteiten uit de top van de rangorde te kiezen die samen meer dan 50% van de emissies van het *project* vertegenwoordigen.

Bij een meerjarig *project* moet deze rangorde (bij 4) tenminste tweejaarlijks opnieuw bepaald worden.

EIS 2.B.1

2.B.1

DE OPDRACHTNEMER HEEFT EEN ANALYSE UITGEVOERD GERICHT OP 'MAXIMALE REDUCTIE' VOOR DE BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN OF WERKPAKKETTEN VAN HET PROJECT

CRITERIA BIJ EIS 2.B.1

1. De analyse 'maximale reductie' bevat:
    a. een beschrijving van de huidige activiteiten of werkpakketten;
    b. een analyse van de huidige CO_2-emissiebronnen die zijn verbonden met deze activiteiten, of werkpakketten, binnen het *project* én in de keten;
    c. een inschatting van de reductiemogelijkheden, per activiteit of werkpakket, en welke totale CO_2-reductie mogelijk wordt (vergeleken met de prognose uit eis 2.A.2) als hetzelfde *project* 10 jaar later uitgevoerd zou worden met een maximale ambitie om CO_2 te reduceren;
    d. conclusies over:
        i. maatregelen en doelstellingen voor de *middellange termijn* die *opdrachtnemer* in het huidige *project* kan doorvoeren, uitgesplitst in CO_2-reductie, energiebesparing en duurzame energie;
        ii. eventuele belemmeringen binnen het huidige *project* om reductiemaatregelen nu al te realiseren;
        iii. leerdoelen om binnen het huidige *project* kennis en ervaring op te doen die bijdraagt aan maximale CO_2-reductie in toekomstige *projecten*.

2. Bij *projecten* met een looptijd van 5 jaar of langer moeten opdrachtnemers ook tussentijdse doelstellingen vastleggen en verantwoorden.

EIS 2.B.2

2.B.2

DE OPDRACHTNEMER HEEFT VOOR DE BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN OF WERKPAKKETTEN, BEPAALD IN EIS 2.A.4, HET INZICHT UIT EIS 2.A.3 EN 2.A.4 VERTAALD NAAR VOORBEREIDENDE ACTIES, MAATREGELEN EN DOELSTELLING(EN) VOOR HET PROJECT EN HEEFT DEZE VASTGELEGD IN EEN PROJECTPLAN CO_2

CRITERIA BIJ EIS 2.B.2

1. De *opdrachtnemer* heeft een *Projectplan* CO_2. Daarin staat een energie- en CO_2-reductiedoelstelling voor de belangrijkste activiteiten van het *project*.
2. In dit plan heeft de projectorganisatie de analyse 'maximale reductie' vertaald naar acties en maatregelen om het *energieverbruik* en de CO_2-emissie van het *project* te reduceren die mogelijk zijn of worden gedurende de looptijd van het *project*.
3. In het plan zijn leerdoelen opgenomen om kennis en ervaringen op te doen, zodat *opdrachtnemer* in toekomstige *projecten* maatregelen kan nemen die nu nog niet te realiseren zijn.
4. In het plan zijn maatregelen opgenomen binnen de genoemde *projectscope*, die de projecteisen aanvullen, inclusief de milieuprestatie (bijvoorbeeld op basis van MKI) als *opdrachtnemer* die aanbiedt en op toezeggingen als *opdrachtnemer* die doet op basis van andere BPKV-criteria, waarmee hij/zij de doelstellingen kan realiseren. De maatregelen moeten in ieder geval gaan over de activiteiten of werkpakketten waar de meeste impact gerealiseerd kan worden door projectorganisatie. Bij *projecten* met een looptijd van 5 jaar of langer moet het *Projectplan* CO_2 tussentijds bijgesteld worden om rekening te houden met nieuwe ontwikkelingen en inzichten.

EIS 2.B.3

2.B.3

DE OPDRACHTNEMER SLAAGT ERIN DE DOELSTELLINGEN EN/OF DE ACTIES EN MAATREGELEN UIT HET PROJECTPLAN CO_2 VAN EIS 2.B.2 TE REALISEREN

CRITERIA BIJ EIS 2.B.3

1. De *opdrachtnemer* moet bij afronding van het *project* aantonen dat hij/zij de doelstellingen heeft gerealiseerd en/of dat hij/zij de maatregelen heeft uitgevoerd.
2. Als het een meerjarig *project* is, moet *opdrachtnemer* daarnaast tenminste jaarlijks de voortgang van acties en maatregelen vastleggen.

EIS 2.C.1

2.C.1

DE OPDRACHTNEMER ZORGT DAT DE SLEUTELPERSONEN AANTOONBAAR OP DE HOOGTE ZIJN VAN HUN ROL IN HET PROJECTPLAN CO_2

CRITERIA BIJ EIS 2.C.1

1. De *opdrachtnemer* moet *sleutelpersonen* aanwijzen voor de realisatie en uitvoering van het *Projectplan* CO_2. Hierbij moet hij/zij nadrukkelijk ook rekening houden met de activiteiten en werkpakketten waar *opdrachtnemer* de meeste impact kan realiseren. *Sleutelpersonen* kunnen bijvoorbeeld ook inkopers of ontwerpers zijn.
2. Deze *sleutelpersonen* moeten aantoonbaar op de hoogte zijn van hun rol in het *Projectplan* CO_2.

EIS 2.C.2

2.C.2

DE OPDRACHTNEMER ZORGT DAT DE SLEUTELPERSONEN ZICH PASSEND BIJ HUN ROL ACTIEF INZETTEN VOOR HET UITVOEREN EN WAAR MOGELIJK VERBETEREN VAN HET ENERGIE- EN CO_2-BELEID VAN HET PROJECT

CRITERIUM BIJ EIS 2.C.2

1. De *opdrachtnemer* zorgt dat de *sleutelpersonen* zich passend bij hun rol actief inzetten bij het vinden en realiseren van CO_2-reductie- en energiebesparingsmogelijkheden voor het Projectplan (eis 2.B.2)

EIS 2.C.3

2.C.3

DE OPDRACHTNEMER COMMUNICEERT INTERN ÉN EXTERN (WAARONDER DE OPDRACHTGEVER) OVER HAAR PROJECTPLAN CO_2 (EIS 2.B.1), INCLUSIEF DE VOORTGANG. DOEL IS OM VERANTWOORDING AF TE LEGGEN EN OM SAMENWERKINGSKANSEN TE CREËREN

CRITERIA BIJ 2.C.3

1. Interne communicatie: de *opdrachtnemer* moet regelmatig (in ieder geval bij start en na afronding van het *project*) de keuze voor- en implementatie van maatregelen, en van de voortgang en trends van het *energieverbruik* en de CO_2-uitstoot op het *project*, bespreken tijdens interne projectoverleggen;
2. Externe communicatie: *opdrachtnemer* moet (in ieder geval bij start en na afronding van het *project*) de keuze voor- en implementatie van maatregelen, en de voortgang

en trends van het *energieverbruik* en de CO_2-uitstoot op het *project*, bespreken met projectpartners (waaronder onderaannemers) en met de opdrachtgever van het *project*.

EIS 2.D.1

2.D.1

DE OPDRACHTNEMER ANALYSEERT HAAR EIGEN KENNIS- EN SAMENWERKINGSBEHOEFTE DIE GERELATEERD IS AAN DE ANALYSE 'MAXIMALE REDUCTIE' EN HET PROJECTPLAN CO_2

CRITERIUM BIJ EIS 2.D.1

1. De *opdrachtnemer* analyseert voor het *project* wat de kennis- en samenwerkings-behoefte is op basis van de leerdoelen uit eis 2.B.2 voor maximale reductie en de activiteiten of werkpakketten van het *project*.
2. Hierbij moet *opdrachtnemer* nadrukkelijk ook mogelijke samenwerkingen lokaal, in de *sector* of in de keten betrekken.

EIS 2.D.2

2.D.2

DE OPDRACHTNEMER INVENTARISEERT HOE ZIJ INVULLING KAN GEVEN AAN DE KENNIS- EN SAMENWERKINGSBEHOEFTE VOOR HET PROJECT VAN 2.D.1

CRITERIA BIJ EIS 2.D.2

1. De *opdrachtnemer* wijst een *sleutelpersoon* aan die verantwoordelijk is voor het ophalen en bijhouden van kennis die al beschikbaar is (binnen of buiten de projectorganisatie) en mogelijk voorziet in de kennisbehoefte van eis 2.D.1.
2. De *opdrachtnemer* onderzoekt of er *samenwerkingsverbanden* (bijvoorbeeld lokaal, in de *sector* of in de keten) zijn die een rol kunnen spelen bij energiebesparing en CO_2-reductie en welke toegevoegde waarde een samenwerking voor het *project* kan hebben.

EIS 2.D.3

2.D.3

DE OPDRACHTNEMER VULT ACTIEF DE EIGEN KENNIS- EN SAMENWERKINGSBEHOEFTE IN HET PROJECT IN

CRITERIUM BIJ EIS 2.D.3

1. De *opdrachtnemer* vult actief de eigen kennis- en/of samenwerkingsbehoefte in die relevant voor het *project*, door in samenwerking met de opdrachtgever en/of andere projectpartners ruimte te zoeken voor het testen van kansrijke en voor dit type *project* relevante potentiële maatregelen in het *project* en resultaten met projectpartners en opdrachtgever te delen.

EIS 2.D.4

DE OPDRACHTNEMER CONSULTEERT RELEVANTE ORGANISATIES OVER HAAR ANALYSE 'MAXIMALE REDUCTIE' VOOR HAAR BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN IN HET PROJECT VAN EIS 2.B.1

CRITERIUM BIJ EIS 2.D.4

1. De *opdrachtnemer* organiseert een dialoog met opdrachtgever over belemmeringen en mogelijkheden voor het realiseren van 'maximale reductie' in het huidige *project* én voor vergelijkbare *projecten*.

Doel van de dialoog is om te zoeken naar verdergaande reductiemogelijkheden binnen het huidige *project*, om leerdoelen te definiëren, en om wederzijds begrip en inzicht te krijgen in het verbeteren van *projecten* en aanbestedingen die hetzelfde type activiteiten of werkpakketten bevatten.

CO_2-AMBITIENIVEAU 3

PROJECTSCOPE

De scope voor **energiegebruik** van het *project* heeft de volgende **projectlevensfasen**: (volgens *LCA*-methodiek):

- Transport van en naar het *project* (inclusief vervoer van personen) (A4)
- Materieelinzet en *energiegebruik* op de projectlocaties.(A5)

De scope voor de emissies van het *project* heeft de volgende projectlevensfasen: (volgens *LCA*-methodiek):

- Productie van materialen en componenten (A1-3)
- Transport van en naar het *project* (inclusief vervoer van personen) (A4)
- Materieelinzet en *energiegebruik* op de projectlocaties (A5)
- Gebruiksfase (B)
- Einde levensduur (C)
- Mogelijkheden voor hergebruik en recycling (D)

Dit is van toepassing ongeacht wie de werkzaamheden voor het *project* uitvoert en ongeacht wie het eigendom heeft van de gebruikte terreinen, gebouwen, materieel en voer-, vaar- of werktuigen.

KORTE TOELICHTING OP DE EISEN VAN CO_2-AMBITIENIVEAU 3

De *opdrachtnemer* moet energie- en CO_2-reductiemaatregelen nemen binnen de genoemde *projectscope*, die de projecteisen aanvullen. Dit is inclusief de milieuprestatie (bijvoorbeeld op basis van MKI) als *opdrachtnemer* deze heeft aangeboden en op eventuele toezeggingen op basis van andere BPKV-criteria. Op basis van de maatregelen moet de projectorganisatie een energie- CO_2-reductie doelstelling voor het *project* vastleggen.

- Voor mogelijke maatregelen moet *opdrachtnemer* de CO_2-impact van verschillende activiteiten of werkpakketten over de verschillende projectlevensfasen onderzoeken inclusief mogelijkheden voor *vermeden emissies* door hergebruik en recycling.
- *opdrachtnemer* moet ook kansen identificeren en onderzoeken voor verdergaande reductiemaatregelen op het *project*, ook als deze afwijken van de projecteisen. Hij/zij moet daarover de dialoog aangaan met de opdrachtgever
- Er geldt een resultaatsverplichting voor het uitvoeren van de opgevoerde maatregelen, en/ of voor realisatie van de energie- en CO_2-reductiedoelstelling.

EIS 3.A.1

3.A.1

DE OPDRACHTNEMER HEEFT KWANTITATIEF INZICHT IN HET ENERGIEVERBRUIK OP HET PROJECT

CRITERIA BIJ EIS 3.A.1

1. De *opdrachtnemer* heeft inzicht in mogelijkheden om bij te dragen aan *flexibiliteit in het energiesysteem*.
2. De *opdrachtnemer* beschikt bij start van het *project* over een prognose van de *energiebalans* van het *project* volgens bovenstaande *projectscope*, zonder aanvullende

maatregelen voor energie- en CO_2-reductie én een prognose van de *energiebalans* van het *project* met aanvullende maatregelen.
3. De *opdrachtnemer* beschikt bij afronding van het *project* over een *energiebalans* van het *project* volgens bovenstaande *projectscope*. Deze is inclusief de gerealiseerde aanvullende maatregelen voor energie- en CO_2-reductie.
4. De *opdrachtnemer* beschikt over een *energiebeoordeling* van het *project*.
5. Bij een meerjarig *project* moet *opdrachtnemer* tenminste jaarlijks een tussenrapportage opstellen waarin twee dingen staan: de gerealiseerde *energiebalans* staat tot het moment van rapportage en een prognose voor het verdere verloop van het *project*.

EIS 3.A.2

3.A.2

DE OPDRACHTNEMER HEEFT KWANTITATIEF INZICHT IN DE EMISSIES VAN HET PROJECT, INCLUSIEF OBE

CRITERIA BIJ EIS 3.A.2

1. De *opdrachtnemer* beschikt bij start van het *project* over een prognose van de emissies op het *project* volgens bovenstaande *projectscope*, zonder aanvullende maatregelen voor energie- en CO_2-reductie én een prognose van de emissies op het *project* met aanvullende maatregelen.
2. De *opdrachtnemer* beschikt bij afronding van het *project* over een emissie-inventaris van het *project* volgens bovenstaande *projectscope*. Deze is inclusief de gerealiseerde aanvullende maatregelen voor energie- en CO_2-reductie.
3. Bij een meerjarig *project* moet *opdrachtnemer* tenminste jaarlijks een tussenrapportage opstellen waarin twee dingen staan: de gerealiseerde emissies tot het moment van rapportage en een prognose voor het verdere verloop van het *project*.
4. De *opdrachtnemer* maakt een kwalitatieve analyse van de *Overige Beïnvloedbare Emissies (OBE)* van het *project* en onderzoekt of deze relevant zijn in termen van (potentiële) impact en invloed.
5. Blijkt uit de *OBE*-analyse dat één of meer *OBE*-typen voor het *project* relevant zijn? Dan moet de projectorganisatie deze ook kwantificeren.

EIS 3.A.3

3.A.3

DE OPDRACHTNEMER HEEFT INZICHT IN DE CO_2-EMISSIES OVER DE VERSCHILLENDE PROJECTLEVENSFASEN EN DE INVLOED DIE ZIJ DAAROP HEEFT, HIJ/ZIJ WEET HOE DEZE VERDEELD ZIJN OVER VERSCHILLENDE ACTIVITEITEN OF WERKPAKKETTEN VAN HET PROJECT EN WEET BIJ WELKE ACTIVITEITEN OF WERKPAKKETTEN HIJ/ZIJ DE MEESTE IMPACT KAN REALISEREN

EIS 3.A.4

3.A.4

DE OPDRACHTNEMER HEEFT INZICHT IN DE WAARDEKETENS VAN HAAR BELANGRIJKSTE PROJECTACTIVITEITEN IN HET PROJECT EN IN MOGELIJKE STRATEGIEËN OM HAAR DIRECTE EN UPSTREAM-, DOWNSTREAM-EMISSIES VOOR DEZE ACTIVITEITEN TE REDUCEREN NAAR NUL CO_2-UITSTOOT IN 2050

CRITERIA BIJ EISEN 3.A.3. EN 3.A.4

De *opdrachtnemer* heeft inzicht:

1. in de invloed van *opdrachtnemer* op de CO_2-emissies verdeeld over verschillende activiteiten of werkpakketten en beschouwd over de verschillende projectlevensfasen;
2. in de mogelijkheden om de CO_2-uitstoot van de verschillende activiteiten of werkpakketten, beschouwd over de verschillende projectlevensfasen in toekomstige *projecten* te reduceren **tot nul**, ook door maatregelen in de keten. Als mogelijk, gebruik hiervoor relevante sectorale plannen en transitiepaden die de ambitie hebben om opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 °C;
3. in kansen voor verdergaande reductiemaatregelen op het *project* die gerelateerd zijn aan eventuele belemmeringen in de wijze van uitvragen van het *project* of aan eisen en standaarden die de opdrachtgever hanteert;
4. met welke activiteiten of werkpakketten de grootste impact (= omvang CO_2-reductie x invloed) te behalen is en weet welke *directe relaties* daarbij betrokken zijn.
5. Bij een meerjarig *project* moet *opdrachtnemer* dit inzicht tenminste twee-jaarlijks vernieuwen.

EIS 3.B.1

3.B.1

DE OPDRACHTNEMER HEEFT EEN ANALYSE 'NUL EMISSIE' VOOR ALLE ACTIVITEITEN OF WERKPAKKETTEN VAN HET PROJECT

CRITERIA BIJ EIS 3.B.1

1. De analyse 'nul emissie' bevat:
    a. een beschrijving van de huidige activiteiten, of werkpakketten;
    b. een analyse van de huidige CO_2-emissiebronnen die gerelateerd zijn aan deze activiteiten of werkpakketten, binnen het *project* én in de keten;
    c. een inschatting van de manier waarop *opdrachtnemer* deze emissies, per activiteit of werkpakket, richting nul emissie kan reduceren, en welke resterende CO_2-emissies onvermijdelijk zijn (vergeleken met de prognose uit eis 3.A.2) als *opdrachtnemer* inzet op maximale emissiereductie voor alle onderdelen van het *project* en (4) welke randvoorwaarden nodig zijn om deze reductie mogelijk te maken, inclusief de wijze van aanbesteden van het *project*;

d. welke randvoorwaarden nodig zijn om deze reductie mogelijk te maken, inclusief de wijze van aanbesteden van het *project*;
e. conclusies over:
    i. maatregelen en doelstellingen voor de *middellange termijn* die in het huidige *project* doorgevoerd kunnen worden, uitgesplitst in CO_2-reductie, energiebesparing en duurzame energie;
    ii. eventuele belemmeringen binnen het huidige *project* om reductiemaatregelen nu al te realiseren;
    iii. leerdoelen om binnen het huidige *project* kennis en ervaring op te doen die bijdragen aan maximale CO_2-reductie in toekomstige *projecten*.

2. Bij *projecten* met een looptijd van 5 jaar of langer moet *opdrachtnemer* ook tussentijdse doelstellingen vastleggen en verantwoorden.

EIS 3.B.2

3.B.2

DE OPDRACHTNEMER HEEFT VOOR ALLE PROJECT-ONDERDELEN HET INZICHT UIT EIS 3.A.4 EN 3.A.5 VERTAALD NAAR VOORBEREIDENDE ACTIES, MAATREGELEN EN DOELSTELLING(EN) VOOR HET PROJECT EN HEEFT DEZE VASTGELEGD IN EEN PROJECTPLAN CO_2

CRITERIA BIJ EIS 3.B.2

1. De *opdrachtnemer* heeft een *Projectplan* CO_2, met een CO_2-reductiedoelstelling, een energiebesparingsdoelstelling, een duurzame energiedoelstelling en, als relevant, een *OBE*-doelstelling voor het *project*.
2. In dit plan heeft de *opdrachtnemer* de resultaten van de analyse 'nul emissie' vertaald naar acties en maatregelen om het *energieverbruik* en de CO_2-emissie van het *project* te reduceren die mogelijk zijn of worden tijdens de duur van het *project*.
3. In het plan zijn maatregelen opgenomen binnen de genoemde *projectscope*, die de projecteisen aanvullen, inclusief de milieuprestatie als *opdrachtnemer* deze aanbiedt (bijvoorbeeld op basis van MKI en op eventuele toezeggingen door projectorganisatie op basis van andere BPKV-criteria, waarmee hij/zij de doelstellingen kan realiseren). De maatregelen moeten in ieder geval de activiteiten of werkpakketten betreffen waar *opdrachtnemer* de meeste impact kan realiseren. De maatregelen moeten gelden voor alle activiteiten of werkpakketten en de gehele levenscyclus van het *project* en, als relevant, ze zijn inclusief maatregelen gericht op het reduceren van *OBE's*.
4. Bij *projecten* met een looptijd van 5 jaar of langer moet *opdrachtnemer* het *Projectplan* CO_2 tussentijds bijstellen om rekening te houden met nieuwe ontwikkelingen en inzichten.

EIS 3.B.3

3.B.3

DE OPDRACHTNEMER SLAAGT ERIN DE DOELSTELLINGEN EN/OF DE VOORBEREIDENDE ACTIES EN MAATREGELEN UIT HET PROJECTPLAN CO_2 VAN 3.B.2 TE REALISEREN

CRITERIUM BIJ EIS 3.B.3

1. De *opdrachtnemer* moet bij afronding van het *project* aantonen dat hij/zij de doelstellingen heeft gerealiseerd en/of de maatregelen heeft uitgevoerd.

EIS 3.C.1

3.C.1

DE OPDRACHTNEMER ZORGT DAT DE SLEUTELPERSONEN AANTOONBAAR OP DE HOOGTE ZIJN VAN HUN ROL IN HET PROJECTPLAN CO_2

CRITERIA BIJ EIS 3.C.1

1. De *opdrachtnemer* moet *sleutelpersonen* aanwijzen voor de realisatie en uitvoering van het *Projectplan* CO_2. Hierbij moet hij/zij nadrukkelijk ook rekening houden met de verschillende activiteiten of werkpakketten van het *project*. *Sleutelpersonen* kunnen bijvoorbeeld ook inkopers of ontwerpers zijn.
2. Deze *sleutelpersonen* moeten aantoonbaar op de hoogte zijn van hun rol in het *Projectplan* CO_2.

EIS 3.C.2

3.C.2

DE OPDRACHTNEMER ZORGT DAT DE SLEUTELPERSONEN ZICH PASSEND BIJ HUN ROL ACTIEF INZETTEN VOOR HET UITVOEREN EN WAAR MOGELIJK VERBETEREN VAN HET PROJECTPLAN CO_2

CRITERIUM BIJ EIS 3.C.2

1. De *opdrachtnemer* zorgt dat de *sleutelpersonen* zich passend bij hun rol actief inzetten bij het vinden en realiseren van CO_2-reductie- en energiebesparingsmogelijkheden voor het *Projectplan* CO_2 (eis 3.B.2)

EIS 3.C.3

3.C.3

DE OPDRACHTNEMER COMMUNICEERT INTERN ÉN EXTERN (WAARONDER DE OPDRACHTGEVER) OVER HAAR PROJECTPLAN CO_2, INCLUSIEF DE VOORTGANG. DOEL IS OM VERANTWOORDING AF TE LEGGEN EN OM SAMENWERKINGSKANSEN TE CREËREN

CRITERIA BIJ EIS 3.C.3

1. Interne communicatie: de *opdrachtnemer* moet regelmatig (in ieder geval bij start en na afronding van het *project*) de keuze voor- en implementatie van maatregelen, en van de voortgang en trends van het *energieverbruik* en de *CO_2-uitstoot op het project*, bespreken tijdens interne projectoverleggen;
2. Externe communicatie:
    a. De *opdrachtnemer* moet (in ieder geval bij start en na afronding van het *project*) de keuze voor- en implementatie van maatregelen, en de voortgang en trends van het *energieverbruik* en de CO_2-uitstoot op het *project*, bespreken met projectpartners (waaronder onderaannemers) en met de opdrachtgever van het *project*.
    b. De *opdrachtnemer* bespreekt met opdrachtgever op basis van de uitgevoerde analyse 'nul emissie' kansen voor samenwerking en voor verdergaande reductiemaatregelen op het *project* die gerelateerd zijn aan eventuele belemmeringen in de wijze van uitvragen van het *project* of aan eisen en standaarden die de opdrachtgever hanteert.

EIS 3.C.4

3.C.4

DE OPDRACHTNEMER TOETST HAAR INZICHT EN MAATREGELEN VAN HET PROJECT TIJDENS EEN DIALOOG MET EXTERNE ONAFHANKELIJKE DESKUNDIGE(N) VAN OVERHEID, NGO'S OF KENNISINSTELLINGEN

CRITERIUM BIJ EIS 3.C.4

1. De *opdrachtnemer* laat toetsen door een onafhankelijk deskundige: haar analyse 'nul emissie', mogelijkheden voor de activiteiten of werkpakketten van het *project* om emissies naar nul te reduceren (3.A.4) en de vertaling daarvan naar acties en maatregelen, om het *energieverbruik* en de CO_2-emissie van het *project* te reduceren.

EIS 3.D.1

3.D.1

DE OPDRACHTNEMER ANALYSEERT HAAR EIGEN KENNIS- EN SAMENWERKINGSBEHOEFTE OP BASIS VAN DE ANALYSE 'NUL EMISSIE' EN HET PROJECTPLAN CO_2

CRITERIA BIJ EIS 3.D.1

1. De *opdrachtnemer* analyseert voor het *project* wat de kennis- en samenwerkingsbehoefte is in relatie tot de leerdoelen uit eis 3.B.2 voor de analyse 'nul emissie' en de activiteiten of werkpakketten van het *project*.
2. Hierbij moet *opdrachtnemer* nadrukkelijk ook mogelijke samenwerkingen lokaal, in de *sector* of in de keten betrekken.

EIS 3.D.2

3.D.2

DE OPDRACHTNEMER INVENTARISEERT HOE ZIJ INVULLING KAN GEVEN AAN DE KENNIS- EN SAMENWERKINGSBEHOEFTE VAN EIS 3.D.1 VOOR HET PROJECT

CRITERIA BIJ EIS 3.D.2

1. De *opdrachtnemer* wijst een *sleutelpersoon* aan die verantwoordelijk is voor het ophalen en bijhouden van kennis die al beschikbaar is (binnen of buiten de projectorganisatie) en mogelijk voorziet in de kennisbehoefte van eis 3.D.1.
2. De *opdrachtnemer* onderzoekt of er *samenwerkingsverbanden* (bijvoorbeeld lokaal, in de *sector* of in de keten) zijn die een rol kunnen spelen bij energiebesparing en CO_2-reductie en welke toegevoegde waarde een samenwerking voor het *project* kan hebben.

EIS 3.D.3

3.D.3

DE OPDRACHTNEMER VULT ACTIEF DE EIGEN KENNIS- EN SAMENWERKINGSBEHOEFTE IN VOOR HET PROJECT DOOR MET ÉÉN OF MEER ORGANISATIES VAN EIS 3.D.2 EEN SAMENWERKING AAN TE GAAN

CRITERIUM BIJ EIS 3.D.3

1. De *opdrachtnemer* vult actief de eigen kennis- en/of samenwerkingsbehoefte in relevant voor het *project*, door het *project* als open proeftuin te gebruiken om innovaties of vernieuwende maatregelen door te voeren, binnen de mogelijkheden van het *project* en deelt resultaten met de opdrachtgever.

EIS 3.D.4

DE OPDRACHTNEMER CONSULTEERT RELEVANTE ORGANISATIES OVER HAAR ANALYSE ‘NUL EMISSIE’ VAN EIS 3.B.1 IN HET PROJECT EN DE VOORTGANG TIJDENS EEN DIALOOG

CRITERIUM BIJ EIS 3.D.4

1. De *opdrachtnemer* organiseert een dialoog met opdrachtgever over belemmeringen en mogelijkheden voor het realiseren van ‘nul emissie’ in het huidige *project* én voor vergelijkbare *projecten*.

Doel van de dialoog is om te zoeken naar verdergaande reductiemogelijkheden binnen het huidige *project*, om leerdoelen te definiëren, en om wederzijds begrip en inzicht te krijgen in het verbeteren van *projecten* en aanbestedingen die hetzelfde type activiteiten of werkpakketten bevatten.